

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • December 2025 • Číslo 12

**Národné
obranné sily**

**Najlepší
vojenský športovci**

**Centrum
psychologických
služieb**

**Veľká vianočná
anketa**

**Vítazi
FotoAtak
a Galéria MIL**

Deň veteránov

„Tieto kríže nie sú len o tých, ktorí položili svoje životy v boji, ale aj o tých, vďaka ktorým iné životy mohli ďalej pokračovať,“ vyhlásil podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák počas pietneho aktu na vojenskom cintoríne z prvej svetovej vojny v bratislavských Kopčanoch. Deň vojnových veteránov si prišli uctiť prezident SR a hlavný veliteľ slovenských ozbrojených síl Peter Pellegrini, predseda NR SR Richard Raši, príslušníci Ozbrojených síl SR i Národných obranných síl, kadeti Akadémie ozbrojených síl, príslušníci Vojenského športového centra Dukla, zamestnanci rezortu obrany a ďalší hostia. K tým najčestnejším patrili vojnoví a vojenski veteráni. Úctu obetiam vojen i veteránom vzdalo aj viac než päťsto účastníkov tradičného Behu na počesť vojenských veteránov.

Foto: MO SR, SITA

Milí priatelia, kolegovia!

Dovoľte mi, aby som vás ako nový ordinár Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR pekne pozdravil. Ubehli viac ako dva mesiace odvtedy, čo som bol liturgickým slávením uvedený do služby biskupa a už stojíme na prahu sviatkov, ktoré nás spájajú všetkých, hoci by sme ani neboli príslušní k niektorej cirkvi. Považujem to za dôležitý moment, lebo vo sviatkoch Vianoc sa odzrkadľuje hlboká ľudská túžba po pokoji, spoločenstve s našimi najbližšími či vzájomnej štedrosti, ktoré nás spájajú

ako ľudskú rodinu. To považujem za veľkú hodnotu, ktorá si zasluhuje povšimnutie a rozvoj. Sme spojení putom túžob a každý, kto chce rozvíjať ľudského ducha (nepochybujem, že to platí pre každého, kto číta tieto riadky), pozdvihuje svoje túžby k výšinám, ktorých je hoden len ľudský tvor.

Uvedomujem si, že tieto slová v našich rezortoch môžu spôsobovať otázky, lebo nejedna, či nejeden z vás budete v čase sviatkov v službe. Niektorí dokonca ďaleko od svojich rodín. Ale vzdialenosť je fyzická. Túžba a vzťahy nepoznajú limity, ani ohraňovania. Preto sa s vami spájame v duchu.

Pre mňa, a teda pre kresťanov vôbec, má naplnenie túžob aj meno. Je to malé dieťa v jasliach, ktorému dali meno Ježiš. V silových rezortoch čudný priestor na úvahu: dieťa, ktoré je treba chrániť, než aby nás obraňovalo ono; dieťa, o ktoré sa treba starať, než aby sa ono postaralo o naše priania; dieťa, ktoré je odkázané na našu náklonnosť, než aby sa ono klonilo nám... Lebo naše túžby ostávajú neohraničené práve v malom Dieťati. Dáva nám priestor uvažovať, ako chrániť svojich blízkych, spoločenstvo, vlast' nie len podľa predpisov, ale z vôle srdca. Dáva nám možnosť byť vynaliezavý, ako najlepšie byť starostlivý o druhých, čo sú ich skutočné potreby a priania; dáva príležitosť skláňať sa k druhým, keď sú odkázaní. To sú Vianoce malého Dieťaťa. Vianoce, ktoré bez rozdielu, môžu posúvať ľudskú spoločnosť k vzájomnej úcte.

Dovoľm si popriať vám Vianoce malého Dieťaťa. Nech nás nasledujúci kalendárny rok sprevádza tá záračná malosť, ktorá vie aj u frustrovaných a ponížených prebudiť vnútornú silu a dobroprajný úsmev.

Pavol Šajgálík, biskup – ordinár

ČÍSLO MESIACA Ďalších 148

V priestoroch 46. krídla Kuchyňa zložilo 18. novembra v prítomnosti generálneho tajomníka služobného úradu Ministerstva obrany SR Petra Krajčíroviča vojenskú prisahu ďalších 148 absolventov výcviku Národných obranných síl, ktorý sa konal hneď v troch výcvikových strediskách: Turecký vrch, Levice a Sliach. Je to najvyššie množstvo zúčastnených v jednom turnuse od začiatku projektu. Celkový počet príslušníkov Národných obranných síl tak už presiahol päťsto.

4

8

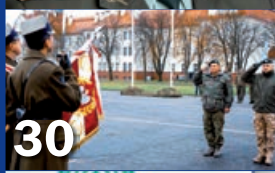
14

26

28

30

31

37

- 4 Veľká vianočná anketa
- 8 Víťazi rezortných prehliadok Galéria MIL a FotoAtak
- 14 TÉMA: Národné obranné sily, rok prvý
- 22 Vzniklo Centrum psychologických služieb Ozbrojených síl SR
- 24 Gripen – gryf zo Švédska
- 26 Šakaly v Holandsku a Nemecku

- 28 Rozhovor s veliteľom Spoločného operačného veliteľstva genmjr. Martinom Michalkom
- 30 Prihraničné stretnutie náčelníkov generálnych štábov
- 31 Rozhovor s riaditeľom Vojenského spravodajstva genmjr. Jurajom Štefankom
- 32 Ako vojenčili bubeníci, trubači a vojenski muzikanti
- 34 Vojenski športovci roka
- 37 Atléti roka
- 38 Boje na Radcliffovej línii
- 40 Konferencia Ženy, mier a bezpečnosť
- 41 MILITARY ENGLISH: Combat medics
- 45 Československé vojnové poukážky
- 46 Strategické bombardovanie Japonska a jeho kapitulácia

NA TITULNEJ STRANE: V kategórii Voľná tvorba súťaže FotoAtak zvíťazil plk. v. v. Richard Zimányi s fotografiou Na vrchol

NA ZADNEJ OBÁLKE: Anketa Atlét roka dominovali športovci VŠC Dukla

Pýtame sa kolegov, čo si želajú pod vianočný stromček – a čo v novom roku želajú ozbrojeným silám i rezortu obrany.

Tradičná predvianočná kapustnica na Námestí generála Viesta
v roku 2024

Nadporučík Jerguš Fiačan *Vojenská polícia Bratislava:*

Ako malý chlapec som si želal hlavne hokejky a hokejovú výstroj a popri tom na „veľkú radosť“ mojej mamky rôzne detské alebo aj menej detské zbrane. Teraz, keď sme v kaplnke ekumenickej pastoračnej služby krstili naše tretie dieťa, je to najmä zdravie pre rodinu, nech nás, aj vás všetkých obchádzajú zlé veci. No a rezortu obrany, aby hlavne modernizácia pokračovala v tom duchu ako ide, aby sa ozbrojené sily stali viac modernými, ako sú teraz.

Emma Zapletalová *atlétka roka, VŠC Dukla Banská Bystrica:*

Sebe, rodine a všetkým ľuďom želim najmä zdravie, šťastie a lásku. Aby sme sa všetci mali radi a žili v príjemnej atmosfére. Dukle želim, aby nazbierala čo najviac športových úspechov.

Martin Vojtašovič *štátny tajomník MO SR, Bratislava:*

Pre seba a rodinu želim zdravie a úsmev a rezortu obrany hlavne veľa správnych rozhodnutí.

Podplukovníčka Nikoleta Tokárová *riaditeľka Jazykového inštitútu Liptovský Mikuláš:*

Ozbrojeným silám želim veľa sily. A to najmä k zvládaniu všetkých úloh, ktoré nám vyplývajú z novej bezpečnostnej situácie. Aby sme boli taká dobrá partia, ako aj sme. V rodine aby bol každý spokojný v rámci našich vzťahov, aby bol tiež každý spokojný sám so sebou a so svojou prácou. Tak dáva život zmysel. Pre mňa určite, lebo osobne beriem svoju prácu ako poslanie.

Majorka Ida Melečková *veliteľka Dôstojníckej akadémie, 7. výcvikový pluk Martin:*

Nič si neželám, len zdravie, ak nemáte to, nemáte nič. A ešte si želim svetový mier 😊. Ozbrojeným silám želim trochu viac rozumu. Takého toho sedliackeho. Aby sme si zbytočne nekomplikovali život byrokraciou a všetkým, čo nám netreba.

Generálmajor Jaroslav Krám

veliteľ Síl pre špeciálne operácie, Trenčín:

Každému želim minimum stresu, čo najlepšie pracovné prostredie a všetko dobré, zdravím začínajúc.

Terézia Lorencová Bolebruchová

hospodárska správa ministerstva obrany, Bratislava:

Pod vianočný stromček? Pokoj a odmeny. A aj po Vianociach pohodu a zdravie pre všetkých.

Gabriela Čanakyová

štátna zamestnankyňa MO SR

(odbor riadenie štátnej správy) na dôchodku, Dvory nad Žitavou:

Keď sa dostanete do nešťastia stretnete ľudí, ktorí by mám mohli pomôcť, ale nechcú. No stretnete aj takých, ktorí by pomôcť nemuseli a urobia to. Každému želim všetko najlepšie – ale keby niečo, tak aby mali len stretnutia toho druhého typu. Tak, ako sa to stalo môjmu synovcovi desiatnikovi Ondrejovi Kováčovi,

ktorý z plného zdravia upadol do kómy a mal zomrieť. Prežil ako nehovoriaci a ležiaci bezvládnny pacient. Vďaka veľanásobnej pomoci Vojenskej podpornej nadácie, jej správcu Milana Gajdoša a vojakom, ktorí prispeli do opakovaných zbierok, je to už inak. Veľké ďakujem patrí za všetko generálovi Danielovi Zmekovi. Ondro totiž komunikuje cez počítač a po tom, ako sa mu vojaci zozbierali na špeciálny vozík, ktorý ovláda tromi prstami, v ktorých mu zostal cit, ako keby vstal z polomŕtvych. Skrátka zázrak. Preváža sa po dedine, usmieva sa a všetci ho zdravia, ako keby sa vrátil z Mesiaca. Spolu s ním ožila aj jeho manželka a obe deti. To je ten najkrajší celoročný darček pre celú našu rodinu. A ešte raz – veľa šťastia a zdravia všetkým vám v rezorte obrany.

Gabriel Baran

riaditeľ VŠC Dukla Banská Bystrica:

Vzhľadom na to, že mám tri deti a každé je v inom kúte sveta, si prajem, aby sme boli na Vianoce spolu. Dukle želim, aby sme výsledky, ktoré sme mali tento rok zdvojnásobili, aby sa Dukla vrátila na pozície úspešnosti spred desiatich či dvadsiatich rokov, o čom nielen snívam, ale sa na tom aj snažíme pracovať.

Plukovník Marián Brinček

veliteľ 22. prieskumného práporu Prešov:

Sebe aj kolegom želim pevné zdravie, pokoj v rodine, aby si sviatky každý užil a nabral sily. Želať si budem, aby mi budúci rok vydalo aj na peknú dovolenku s rodinou možno niekde v zámorí. Ozbrojeným silám želim hlavne personálnu stabilitu, nech všetci pevne držíme spolu a splníme stanovené ciele.

Vojačka Klára Grossová

vodička, Spoločné operačné veliteľstvo
Banská Bystrica:

Aby boli všetci moji blízki zdraví, aby v celom svete zavládlo dobro a pohoda. Kedysi ako malé dievča som chcela gitaru, lebo som chcela hrať a spievať ako Zuzana Smatanová, no a tiež som chcela byť vojačka. Aj keď ako Zuzka Smatanová nespievam, gitaru som dostala a vojačkou som sa stala,

takže nateraz sa mi sny plnia. Všetkým ostatným želám pokojné sviatočné dni, aby im pokoj v duši a úsmev v srdci vydržali čo najdlhšie.

Podplukovník Ján Štepita

veliteľ 21. mechanizovaného práporu Trebišov:

Sebe želám pod vianočný stromček trochu oddychu a pokoj. Tento rok bol veľmi hektický, mali sme veľa neplánovaných akcií, takže aspoň sviatky by mohli byť pokojnejšie. Súčasťou darčeka by mohol byť čas strávený s rodinou v prírode a mimo počítačov. Tak, aby som nielen ja, ale aj všetci kolegovia

načerpali energiu, ktorú postupne strácame tiež preto, lebo aj pre nevyčerpané dovolenky sa dobíja len ťažko. Ozbrojeným silám želám, aby z tých plánov, ktoré sme si naplánovali, vyšli všetky, alebo čo najviac. S menším objemom neplánovanej operatívky a zbytočnej byrokracie.

Nadrotmajsterka v zálohe

Alexandra Števaňáková, Bratislava:

Sebe želám hlavne dobré zdravie, aby som sa čím dlhšie udržala vo forme aj preto, lebo trénujem futbalové tímy žien Interu Bratislava a k tomu treba tiež poriadnu dávku kondície. Trochu mi je ľúto, že pred dvoma rokmi skončilo činnosť Združenie žien v Armáde SR, ktoré som dlhé roky

aj viedla, ale už zrejme nebolo také potrebné ako v 90. rokoch, keď sme ho zakladali a keď sa ženy v uniformách ešte len začali presadzovať. V zálohe som už deviaty rok, odslúžila som 28 rokov a poviem vám, že som stále hrdá na ten skvelý štandard, aký si ozbrojené sily udržiavajú v očiach verejnosti. A ten im želám aj naďalej.

Podplukovník Roberto Moreno

náčelník štábu aliančnej Mnohonárodnej bojovej
brigády NATO na Slovensku dislokovanej na Lešti:

V decembri sa po siedmich mesiacoch skvelej skúsenosti na Slovensku vraciam domov do Španielska a teším sa na svoju rodinu. Krásne chvíle s rodinami a priateľmi želám aj všetkým slovenským vojakom a ďakujem im za spoluprácu.

Podplukovníčka Jana Pastorčáková

veliteľka slovenského kontingentu v misii UNFICYP
na Cypre:

Pod stromček si prajem pokoj do srdca a múdrosť pri rozhodnutiach pre obe opozičné sily na ostrove, tureckých aj gréckych Cypriotov. Do nového roka chcem podriadeným, aj celým ozbrojeným silám zaželať pevné zdravie a silu čeliť výzvam, ktoré so sebou prinesie.

Nadrotmajster Juraj Tužinský

športový strelec, VŠC Dukla Banská Bystrica,
majster Európy za rok 2025 v disciplíne
vzduchová pištoľ, 60 rán:

Teším sa ako si oddýchnem po závere sezóny. Keďže máme syna a budeme s ním druhé Vianoce, to bude najviac. A všetkým želám všetko dobré.

Štábny nadrotmajster Milan Kupka
veliaci poddôstojník 82. brigády spoločnej podpory,
Trenčín:

Pre seba a rodinu si želim zdravie, aby sme mali na seba viac času, aby bolo viac pokoja. Keďže také skutočné oddychové dovolenky mávam v päť až sedemročnom cykle, potešila by aj absolútne nerušená leháro- dovolenka pri mori. A pre ozbrojené sily? Aby ten rok bol jednoduchší, ako boli tie ostatné. Aby sa naplnili ťažiskové výzvy najmä v modernizácii, aby sa naplnili túžby a ambície mojich kolegov v rámci ich služobnej kariéry.

Matej Tóth
olympijský víťaz v chôdzi na 50 km,
v roku 2025 uvedený do Siene slávy Dukly:

Povedali by to podobne azda všetci, takže poviem to aj ja, že seba, svojim blízkym, ako aj športovcom Dukly a ľuďom z rezortu obrany želim pevné zdravie a, samozrejme, k tomu patričné šťastie, odhodlanie, určitú odolnosť plus schopnosť a energiu prekonávať prekážky. Nech si každý pod stromčekom zaspomína na všetko pozitívne, čo mu tento rok priniesol a aby ho tie pozitíva sprevádzali tiež v budúcnosti. Dukla je veľká značka, no aj tá je o ľuďoch, ktorým želim, aby celému Slovensku prinášali veľa úspechov a radosti. No a naši vojaci aby boli pripravení na najhoršie scenáre, no aby nijaký z nich nikdy nenastal.

Plukovník Peter Výrostek
zástupca veliteľa Vzdušných síl OS SR:

Popri zdraví, ktoré je najdôležitejšie, želim každému rodinnú podporu, pretože ak sa nemá človek ku komu vracať, všetko je náročnejšie. Takže nech nám fungujú rodiny a nech sme k sebe kolegiálne dobrí na našich pracoviskách, aby sme mohli aj v ďalšom období plniť úlohy, ktoré sú stále zložitejšie a náročnejšie. Aby sme sa stabilizovali personálne, aby sme dokázali zjednodušiť byrokratické procesy, aby sme jasnejšie videli naše ciele. Aby sme skrátka boli súdržnými a bojaschopnými ozbrojenými silami tak, ako to od nás chce ústava a tak, ako to chceme aj my sami.

Generálporučík vo výslužbe Peter Vojtek
predseda Klubu generálov SR, viceprezident
Zväzu vojakov SR, náčelník Generálneho štábu OS SR
v rokoch 2011 až 2014:

Podobne ako vojaci až v čase vojny zistia, ako im bolo fajn v mieri, rovnako aj ľudia v chorobe vedia porovnať, ako im bolo super keď boli zdraví. Aj preto, že už mám dosť rokov, o to viac si želim zdravie. A vojakom želim vždy to isté – aby boli pripravení na všetko, ale aby ich spôsobilosti boli využívané iba v mieri. Aby si udržali kredit, ktorý dnes majú preto, lebo odvádzajú úžasnú prácu. Som rád, že medzi nich už aj ako výsluhový dôchodca môžem chodiť, tešiť sa z ich úspechov a posilniť sa ich energiou.

Anton Maštalský
riaditeľ Centra výcviku Lešt:

Na Ježiška som chcel v detstve veľmi koňa – a aj sme v rodine potom kone mali. No teraz už namiesto nich sedlám dve plnokrvné motorky (smiech). Takže si želim veľa zdaru bez pádu, ten už za sebou mám. Čo sa týka budovania Lešte, dalo sa a darí, dokonca v ostatnom období by som povedal, že až nad očakávanie. Ak ešte budem mať dôveru, predostriem rezortu obrany projekt, aký široko ďaleko v Európe ešte realizovaný nie je a ozbrojené sily by sa z toho darčeka veľmi tešili...

Peter Krajčírovič
generálny tajomník služobného úradu MO SR:

Osobne si želim, aby sa zamestnancom rezortu obrany zlepšili pracovné podmienky tak, aby chodili do práce a aj z nej spokojní a usmiali. Aby sme naplnili ciele a vízie rezortu obrany. Aj keď sa niekedy zdajú byť prináročné, no ak sa napríklad pozrieme o rok späť a porovnáme, kde sme boli s národnými obrannými silami vtedy – a v akom super štádiu rozvoja sa nachádzajú dnes, tak som jednoznačne optimista.

Pripravil Pavol Vitko
Foto: autor a Jakub Neubauer

rt. n. Pavol Delej: Nasadnutie

Fotíme, malujeme, vyšívame...

V 16. ročníku celorezortných súťažných prehliadok umeleckej tvorivosti FotoAtak a Galéria MIL hodnotili 63 autorov a 199 prác, čo bol oproti minulému roku mierny nárast.

V Posádkovom klube Prešov prišli tvorcom v uniformách či v civile zablahoželať aj náčelník štábu 2. mechanizovanej brigády plukovník Peter Hlebaško a zástupca riaditeľa Personálneho úradu OS SR podplukovník Vladimír Jankovič. Na prehliadkach sa zúčastnilo 18 profesionálnych vojakov, 10 vojenských dôchodcov, 9 zamestnancov rezortu obrany, 12 rodinných príslušníkov (z nich 11 detí) a 14 členov z krúžkov posádkových klubov.

plk. v. v. Mikuláš
Horváth

Decimácia a nádej

Najdlhšie slúžiaci vojaci, respektíve vojenski dôchodcovia sa isto pamätajú na federálny ASUT (Armádna súťaž umeleckej tvorivosti), respektíve na ASTT (Armádna súťaž technickej tvorivosti). Boli spojené s veľkou pompou, v socializme do istej miery aj propagandistickou, ale najmä s prezentáciou skutočného kreatívneho umeleckého či technického nadšenia. Hlavne pre vojakov základnej služby boli spojené tiež s opušťákmi (krátkodobé voľno na opustenie posádky), mimoriadnymi dovolenkami. To, že sa podarilo súťažné umelecké prehliadky vojakov, zamestnancov, rodinných príslušníkov či vojenských dôchodcov udržať aj v podmienkach Ozbrojených síl SR a rezortu obrany tiež po roku 1993, je zásluhou najmä dvoch mužov.

„Snažili sme sa zachrániť, čo sa dá, ale politika redukcie majetku spojená s predajom budov už od druhej polovice deväťdesiatych rokov znamenala drastickú redukciu posádkových klubov a s nimi spojenej organizovanej záujmovej a umeleckej činnosti,“ spomenul prvý z nich, plukovník v. v. Mikuláš Horváth. Na začiatku svojej kariéry bol náčelníkom dnes už neexistujúceho posádkového klubu v Trebišove, v roku 1993 rozbiehal v nových

Vystavené diela v priestoroch Posádkového klubu

podmienkach Posádkový klub Prešov. A ako máme dnes hlavného ženistu alebo delostrelca ozbrojených síl, tak on bol istý čas na generálnom štábe hlavným vojenským kultúrnikom.

„Tých posádkových klubov ešte v roku 2000 bolo 17, teraz máme už len tri,“ porovnal plk. Horvát a dodal: „Tým viac ma teší, že som zaregistroval vyjadrenie ministra obrany Roberta Kaliňáka, ako chce v každej posádke vytvoriť zázemie, kde by sa po práci mohli stretávať vojaci, zamestnanci z jednotlivých útvarov – a to aj s rodinami. Bolo by to skvelé. Vnímam to ako šancu na niečo podobné, čo sme kedysi volali posádkové kluby,“ nádeja sa plk. Horváth. Ten prešovský sa podľa neho v 90-tych rokoch podarilo zachrániť preto, lebo už bol v majetku armády a nie rezortnej bytovej agentúry. „Funguje našťastie ešte Dom armády v Trenčine, kde som bol riaditeľom, pričom aktuálne bude hrať dôležitú úlohu v rámci Európskeho hlav-

ného mesta kultúry, ktorým bude v roku 2026 práve Trenčín. Bratislavský posádkový klub nie je síce svojou plochou adekvátny pre hlavné mesto, ale aj tak sa na jeho pôde organizuje veľa krúžkovej činnosti a čo je super – konečne po desaťročiach je v rekonštrukcii,“ teší sa plk. Horváth, ktorý aj vo svojich 73 rokoch tancuje vo folklórnom súbore Karpaťanin, ktorý pôsobí v Posádkovom klube Prešov.

mjr. v. v. Vladimír Slavík

Spievajúci Slavík

Druhou osobnosťou, ktorá si v Prešove vyslúžila potlesk, bol major v. v. Vladimír Slavík. Práve on totiž tradíciu súťažných umeleckých prehliadok rozbiehal. „Samotných FotoAtakov bolo vlastne už 18, ale až po dvoch rokoch sme k nim pripojili ďalšie umelecké súťaže,“ konkretizoval. Pravda, niektoré kategórie sa neujali. „Litera, teda súťaž v autorskej literárnej tvorivosti, ako aj VideoAtak sme ukončili pre nižší záujem súťažiacich,“ uviedol odborný referent-specialista z liptovskomikuláškého oddelenia výchovných, kultúrnych a sociologických činností Personálneho úradu OS SR. Sám je už 26 rokov lídrom hudobnej skupiny Mince vo fontáne. No a keď ešte existovali vojenské kluby a pri nich hrali rôzne kapely, tak od rokov 1993 až do roku 2020 najprv ako muzikant a potom ako organizátor participoval na súťažných vojenských prehliadkach hudobných skupín Folk Rock Tatry a Folk Rock Army. „O to viac ma teší, že najmä FotoAtak má stále viac súťažiacich. Tiež to, že napríklad jeho viacnásobný víťaz podplukovník v. v. Peter Sobek sa presadil ako pravidelný prispievateľ mesačníka Obrana, ktorý je už roky hlavný mediálny partner našich súťaží.“

Výsadok a Ranná hmla

V súťaži FotoAtak boli vyhlásené dve súťažné kategórie: Ozbrojené sily vo fotografii a Voľná tvorba. Celkovo 29 fotografujúcich autorov prihlásilo spolu 115 záberov, čo je najvyšší počet súťažiacich aj príspevkov za ostatné po-covidové roky.

V kategórii Ozbrojené sily vo fotografii sa porota rozhodla udeliť 1. miesto rotnému Pavlovi Delejovi z 22. mechanizovaného práporu Michalovce za fotografiu Nasadenie. „Záber vojakov nastupujúcich do vrtuľníka Black Hawk vznikol na Leveckých dňoch v Prešove, no som rád aj za druhé miesto v kategórii Voľná tvorba,“ usmial sa poddôstojník, ktorý už má za sebou aj nasadenie na Cypre či v Afganistane a do Prešova mu prišla zablahoželáť manželka aj s ich dvoma synmi.

Druhé miesto získala Mgr. Slávka Kmečová z PK Prešov za fotografiu Výsadok. Tretí bol rotný Roman Kavulič zo 6. spo-

Ceny odovzdávali náčelník štábu 2. mechanizovanej brigády plukovník Peter Hlebaško (vpravo) a zástupca riaditeľa Personálneho úradu OS SR podplukovník Vladimír Jankovič. Ocenení v kategórii FotoAtak – voľná tvorba plk. v. v. Richard Zimányi, rtn. Pavol Delej a rtn. Roman Kavulič.

rtn. Peter Čech, jeho Angelus – posol ochrancu a umelecky spracovaná sekera

jovacieho pluku (CKIS východ) za fotografiu Pamiatka minulosti, nádej budúcnosti.

V kategórii Voľná tvorba sa umiestnil na 1. mieste plukovník v. v. Richard Zimányi, vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR (jeho fotografia je aj na titulnej Obrany). „K fotografii ma priviedol otec keď som bol celkom malý chlapec a stala sa mojim celoživotným koníčkom. Podobne ako ním je turistika. No a keď som tieto dva koníčky prepoil, vznikla aj moja víťazná fotografia Na vrchol. Zachytáva náš zimný výstup na Lomnický štít,“ poznamenal pôvodne finančný dôstojník, ktorý svojho času ako vysokoškolský vojenský študent vo Vyškove pravidelne bodoval na umeleckých prehliadkach ASUT ako talentovaný básnik.

Na druhom mieste skončil rotný Pavol Delej za fotografiu Dvaja. Tretí bol rotný Roman Kavulič so záberom Ranná hmla. Porota udelila aj niekoľko čestných uznání.

Od kaligrafie cez plech po čipku

V Galérii MIL v kategórii Maliarstvo a sochárstvo porota udelila 1. miesto majorovi v. v. Jozefovi Tokárovi z Posádkového

rotn. Roman Kavulič:
Pamiatka minulosti,
nádej budúcnosti

klubu Trenčín za Súbor písma, čiže päť obrazov, ktoré tvorili texty na rôzne témy s vlastnými typmi písma. Druhé miesto získal rotný Peter Čech z 2. mechanizovanej brigády Prešov za sochu Angelus, posol ochranca. „Vytvoril som ju z plechových výpalkov zo šrotoviska, čiže zo železného odpadu,“ konkretizoval dvojnásobný mierotvorca z misie UNFICYP. Na 3. mieste sa umiestnila Miroslava Lopčianska z AOS Liptovský Mikuláš za obraz Ženská intuícia.

V súťažnej kategórii Úžitkové umenie 1. miesto získala Janka Mrlinová z PK Trenčín za paličkovaný obraz Spomienka na more, druhá bola Iveta Sučková z 2. mechanizovanej brigády za šaty Morský vánok a tretia Beáta Krišová z Posádkového klubu Prešov za Kolekciu bižutérie.

V súťažnej kategórii Detská tvorba zvížala šesťročná Natália Tomláková, ktorá reprezentovala Akadémiu ozbrojených síl a Personálny úrad OS SR zároveň. Prečo takto? Nuž – otec pracuje v L. Mikuláši na akadémii a mamka na Personálnom úrade. Druhá bola Lenka Rengevičová reprezentujúca tiež akadémiu a tretia Emma Gavajová prostredníctvom mamky hrala za farby Generálneho štábu OS SR.

Cenu riaditeľa Personálneho úradu získala za dlhoročnú spoluprácu Danuša Spilá z Akadémie OS Liptovský Mikuláš a Cenu náčelníka odboru podporných programov Personálneho úradu rotný Pavel Palovič zo 7. výcvikového pluku Martin. Záverečné ocenenia a uznanie za dlhoročnú spoluprácu v oblasti výchovy a kultúry získali rotná Mária Mikulová z 51. krídla Prešov, ktorá má okrem iného na starosti aj tamojšiu knižnicu, Janka Husáková z Posádkového klubu Trenčín a šéfredaktor mesačníka Obrana Pavol Vitko.

Päťadvadsať a viac

Klub vojenských výsadkárov, dôchodcov, včelárov, numizmatikov filatelistov či turistov. No aj vojenská mužská spevácka skupina Suche karki, folklórne súbory a spevácke zbory Rozmarija, Via Musica, Karpaťanin, Prešovský Dixieland jazz band, 4x4 band, Top Big Band či Chorus via musica. Plus Spolok slovenských žien Živena, spolok žien s onkologickým ochorením Venuša, oblastný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov alebo Slovenský zväz zdravotne postihnutých. „Pri výpočte občianskych združení, ktoré síd-

Vystavené diela v priestoroch posádkového klubu

Ceny pre najmenších

Pohľad do hlavnej sály prešovského posádkového klubu

Katarína Papežová a Slávka Zekuciová

la a pracujú v našom posádkovom klube Prešov, by sme sa pri čísle 25 len pozastavili, pretože naša činnosť je ešte oveľa širšia,“ konštatovala jeho vedúca Katarína Papežová. Dodala, že veliteľ 2. mechanizovanej brigády tu zvykne organizovať svoje veliteľské zhromaždenia a rôzne školenia, býva tu darcovstvo krvi. „Naše priestory využíva podľa potreby a dohody jazykový inštitút či regrutačná skupina. Plesy tu už nebývajú. Miest na sedenie je iba 85, no máme tu Mikuláša pre deti a veľa ďalších akcií vrátane osláv jubilujúcich vojakov alebo zamestnancov. Plus rozličné prednášky. Od tých ako byť zdravý až po to, ako si napísať závet,“ dodala s úsmevom Slávka Zekuciová z prešovského posádkového klubu.

A čo vlastne oprávňuje ten-ktorý krúžok či spoločenstvo, aby mohli mať sídlo v posádkovom klube? „Je to trochu zložitejšie, ale v princípe aspoň jeden z členov musí patriť ku komunitě vojakov, zamestnancov alebo vojenských dôchodcov našej posádky,“ vysvetlila Katarína Papežová.

„Posádkový klub znamená pre veliteľstvo našej 2. brigády, ako aj pre všetky vojenské útvary na území nášho mesta, akoby pomyselný priesečník, nakoľko ho využívame všetci a tešíme sa, že ho máme. Jeho poslaním je vytvárať priestor na kvalitné trávenie voľného času, podporovať osobnostný a komunitný rozvoj. Prispieva tiež k rozvoju tradícií, vzájomnej súdržnosti a prezentácií OS SR na verejnosti čím posilňuje vzťahy medzi vojakmi a civilným prostredím,“ povedal brigádny generál Jozef Kasl, veliteľ 2. brigády a zároveň veliteľ posádky Prešov. Je veľmi rád, že ich klub už po druhý raz hostil celorezortné umelecké prehliadky FotoAtak a Galériu MIL, ktorým pridalo na slávnostnej atmosfére aj vystúpenie cimbalovej skupiny Vojenskej hudby Banská Bystrica a hudobná skupina Mince vo fontáne. Dodal: „Poďakovanie za prácu patrí zamestnancom klubu, ktorý robí dobré meno našej posádke

a celým ozbrojeným silám aj v rámci civilného priestoru. Moja úcta patrí tiež všetkým hudobným a folklórnym skupinám, záujmovým krúžkom, spoločenským organizáciám či občianskym združeniam za ich bohatú činnosť na pôde nášho posádkového klubu, ktorú vnímam aj ako istý prienik so životom samotných ozbrojených síl.“

Pavol Vitko

Foto: Zdeno Zaťko, Richard Zimányi a autor

plk. v. v. Richard Zimányi: Na vrchol

rtn. Pavol Palovič: Nitriansky spln

Slovenský pilot opäť exceloval

V januári tohto roku po ukončení vysokoškolského štúdia na Technickej univerzite v Košiciach odcestovala do Spojených štátov už jedenásta dvojica slovenských pilotov v rámci výcviku na nové bojové lietadlá F-16. Po štúdiu v Defense Language Institute v texaskom San Antoniu sa od marca presunuli na tamojšiu leteckú základňu Laughlin, kde už podstupovali výcvik ich kolegovia. Po teoretickom štúdiu a cvičení na simulačných zariadeniach začali praktický výcvik na lietadlách T-6. Lety s inštruktormi zvládli bez problémov. Prvý samostatný let absolvovali koncom júla. Jeden z nových slovenských pilotov bol medzi 23 účastníkmi vyhodnotený ako najlepší a získal cenu Distinguished Graduate Award pre najlepšieho absolventa a tiež cenu Order of Daedalians pre najlepšieho pilota vo výcviku. Po ukončení výcviku na lietadle T-6 budú noví piloti pokračovať vo výcviku na T-38 a napokon aj na F-16.

Po ukončení výcviku sa obaja noví piloti vrátia na Slovensko, aby mohli zúročiť nadobudnuté skúsenosti v prospech Ozbroyených síl SR.

Minister vyznamenal veterána

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák udelil Pamätný kríž vojnového veterána 103-ročnému účastníkovi Slovenského národného povstania Františkovi Švidraňovi. V Sliaci mu pri príležitosti Dňa vojnových veteránov vyznamenanie odovzdal vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR Richard Zimányi. Keď vypuklo Povstanie, delostrelec Švidraň ušiel na povstalecké územie. Bojoval na úsekoch Handlová, Žiar nad Hronom, Jalná, pri Banskej Štiavnici a Krupine. Po vytlačení povstalcov sa cez Poľanu dostal na rodné Horehronie, kde spolupracoval s partizánskou skupinou kapitána Ernesta Bielika a s partizánskym oddielom Sukajev.

Dvere akadémie dokorán

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika otvorila svoje brány širokej verejnosti v rámci tradičného Dňa otvorených dverí. Podujatie prilákalo viac než 1 100 návštevníkov z celého Slovenska, najmä stredoškolákov, ktorí mali možnosť spoznať prostredie akadémie, dozvedieť sa viac o možnostiach štúdia a o vojenskom povolani. Hostí privítal prorektor pre vzdelávanie plk. Michal Turčaník. Úvod patrilo prezentácii akadémie, študijných programov a podmienok prijímacieho konania. Súčasťou programu boli vystúpenia a prezentácie kadetov, ktorí priblížili návštevníkom svoj študijný i výcvikový život. Návštevníci sa mohli rozprávať aj s poslucháčmi leteckých odborností na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach a s tými, ktorí sa venujú chemickým a lekárske odbory na Univerzite obrany v ČR. Pozornosť si získala dynamická ukážka vojenského výcviku kadetov.

Súčasťou dňa boli aj merania somatických ukazovateľov a pohybovej výkonnosti, ktoré zabezpečila katedra telesnej výchovy a športu. Záujemcovia si mohli vyskúšať niektoré fyzické testy, ktoré tvoria súčasť prípravy na vojenskú kariéru, alebo testy z matematiky a anglického jazyka. Deň otvorených dverí AOS spestrila prezentácia pozemných i vzdušných síl, síl pre špeciálne operácie, vojenského zdravotníctva a Vojenskej polície.

Lavička na počesť Povstania

V poradí už deviatu Lavičku cti gen. M. R. Štefánika odhalili v areáli banskobystričského Múzea Slovenského národného povstania. Na slávnosti sa zúčastnili aj účastníci SNP plukovníci v. v. Branislav Tvarožek a Vladimír Strmeň, štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojtašovič, riaditeľ Múzea SNP Marian Uhrin, brigádni generáli Štefan Acsai, Norbert Hríb a ďalší hostia. Projekt Vojenskej podpornej nadácie pripomína slovenských vojakov od revolučných rokov 1848 až po novodobé pôsobenie v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Tá banskobystričská je tiež v tvare skeletu lietadla Caproni, v ktorom M. R. Štefánik zahynul pri návrate do vlasti.

NA
MOMENT:

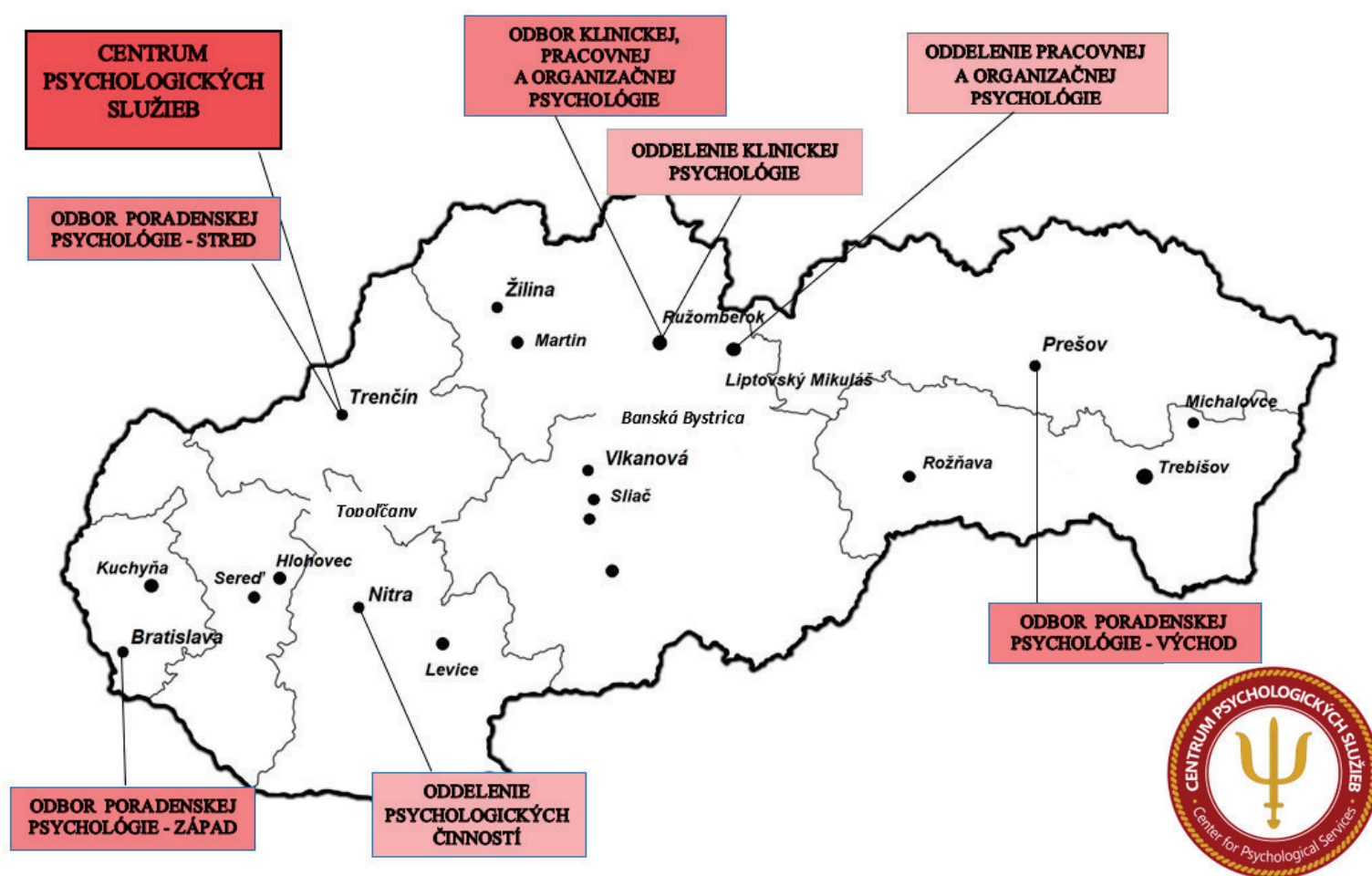
[chvíľa
pre duševné
zdravie]

military

mental
health

SPOLOČNE SILNEJŠÍ

NOVÁ, DOSTUPNEJŠIA,
EFEKTÍVNEJŠIA
PSYCHOLOGICKÁ
STAROSTLIVOSŤ

PSYCHICKÁ ODOLNOSŤ
WORK - LIFE BALANCE
ZVLÁDANIE STRESU
A NÁROČNÝCH OBDOBÍ

OD
1 NOV

CENTRUM
PSYCHOLOGICKÝCH
SLUŽIEB

VŠADE TAM, KDE SME POTREBNÍ

ODBORNE, DÔVERNE, S REŠPEKTOM

TÉMA

NÁRODNÉ OBRANNÉ SILY ROK PRVÝ

Keď vlani 5. decembra podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák na predvianočnom stretnutí s novinármi po prvý raz predstavil myšlienku kreovania Národných obranných síl, nebol pripravený ani zákon, ani štruktúry.

Nič podobné u nás dovtedy nefungovalo. Prienik nového zámeru so systémom budovania záloh v iných krajinách bol skôr okrajový. Minister priznal riziko, že systém môže verejnosť aj odmietnuť. No zdôraznil, že s ponukou novej tvorby záloh prísť musel, pretože predchádzajúci systém sa ukázal byť jednoznačne neúspešný.

Po roku sa s Robertom Kaliňákom o Národných obranných silách rozprávame opäť.

Najviac ma naozaj prekvapili inštruktori, pretože ich úloha sa ukázala byť oveľa väčšia, ako len pozícia bežných učiteľov, ktorí vás naučia nejaké zručnosti. Stávajú sa nielen súčasťou tímu, ale takmer rodinou, priateľmi, ktorí motivujú, sú nápomocní pri všetkých problémoch, vedia kedy zaveliť a kedy povedať ľudské slovo, pričom sa o nich vždy môžete oprieť.

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

Isto to nie je len naša národná črta, ale pomaly nevnímame ako nenormálne, že so stanovenými termínmi, ktoré si sami zadáme, bežne meškáme. No vám sa podaril opak. Avizovali ste totiž, že máte vôľu rozbehnúť celý systém Národných obranných síl (NOS) v praxi už od konca leta 2025. Aj tomu málokto „zvonka“ veril. Lenže vy ste rozbehli výcvik NOS oproti predbežnému zámeru dokonca s trojme-

sačným predstihom. Takže môžeme situáciu vnímať tak, že to išlo napokon vcelku ľahko?

Tak to, pardon, bolo ešte o poriadny kus ťažšie, ako sme si na začiatku mysleli. Lenže najhoršie by bolo zľaknúť sa vlastného cieľa a prehodiť výhybku smerom k výhovorkám. Veď to by sa ani Smelý Zajko nevybral do Afriky... (smiech). V každom prípade už v programovom vyhlásení našej vlády sme uviedli, že v súvislosti so zásadnou zmenou bezpečnostného prostredia vláda vníma nevyhnutnosť zvýšenia početných stavov Ozbrojených síl SR, ako aj potrebu zásadného posilnenia aktívnych záloh slúžiacich pre potreby prípadné-

ho ohrozenia a krízových situácií. Výsledkom toho, že sme to mysleli vážne, sú aj Národné obranné sily.

Zákon o Národných obranných silách č. 150/2025 bol prijatý od 1. júla, hneď v júli sa na Tureckom vrchu začal prvý turnus výcviku. Okrem toho, že náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko na svojom ročnom hodnotiacom veliteľskom zhromaždení ocenil na jeseň vašu osobnú angažovanosť a podporu tomuto úspešnému projektu, vyzdvihol aj váš príklad a príklad prezidenta Petra Pellegriniho pre občanov Slovenskej republiky. Stálo za vašim rozhodnutím absolvovať výcvik NOS aj niečo viac?

Spolu s kolegami z ministerstva obrany a s vojakmi sme sa snažili koncipovať dva výcvikové týždne tak, aby boli naozaj zmysluplné a čo najobsažnejšie. Bolo na našom rozhodnutí, či to čo sme vymysleli, zažijeme aj na vlastnej koži. Skrátka, taká skúška správnosti. Aby sme nemuseli počúvať hodnotenia a dojmy z druhej ruky. O to viac som bol rád, že sa ku mne a k pánovi prezidentovi pridal generálny tajomník služobného úradu nášho ministerstva Peter Krajčírovič, generálny riaditeľ Sekcie obrannej politiky MO SR Robert Bestro, generálny riaditeľ našej Sekcie personálnych a sociálnych

Hlavný poddôstojník Národných obranných síl štábný nadrotmajster Juraj Hladký:

Cieľom je tímová spolupráca

Kto zostavoval výcvikový program pre frekventantov Národných ozbrojených síl? Osobne som sa zapojil do prípravy a realizácie výcviku začiatkom júna, ešte ako príslušník 7. výcvikového pluku Martin, keď ma touto úlohou poveril hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR. V tom čase už hlavný poddôstojník a členovia pracovnej skupiny pre výstavbu Národných ozbrojených síl, štábní nadrotmajstri, spracovali aj po poradách s vyššie postavenými funkcionármi generálneho štábu a ministerstva stručný obsah predmetov a tém výcviku vrátane rozpočtu hodín. Prevzal som existujúci plán, navrhol denný

režim výcviku a časovú os predmetov, znížil denný počet výcvikových hodín a s jemnými úpravami som ho preniesol do týždenných rozvrhov výcviku. Rozvrh som finálne upravil počas inštrukčno-metodického zamestnania dva týždne pred prvým výcvikom. Spoločne s inštruktormi sme pred ostrým štartom ešte raz posúdili vykonateľnosť výcviku vzhľadom na stav učebno-výcvikovej základne, infraštruktúry a samotného výcvikového priestoru. Vďaka za spoluprácu aj za dôveru

Z čoho ste vychádzali? Primárny výcvik záloh je v rozhraní pred-

št. nrtm. Juraj Hladký

činností Martin Rímeš, ako aj poslanci Národnej rady Zuzana Plevíková, Richard Glücklich. No a popri nich, pravdaže, všetci ostatní. Za tie dva týždne sme z viacerých uhlov pohľadu získali o ozbrojených silách viac informácií, ako keby sme si to chceli naštudovať v priebehu mesiacov. Prirodzene, išlo o pohľad na takzvanú taktickú úroveň, ale ako hovoria vojaci, kto v nej nie je doma, nezvláda ani úroveň operačnú, o strategickej vôbec nehovoriac. Ako som už viackrát položartom povedal veliteľom na najvyšších postoch, vďaka tejto skúsenosti a vďaka kontaktom s bežnými vojakmi oveľa viac vidím do vojenských karát na všetkých úrovniach. Je to skrátka skvelá pridaná hodnota k tomu, čo som sa aj ja osobne v NOS naučil. Plus k tomu skvelému tímovému duchu, ktorý som zažil.

Pokračuje?

Podľa mňa tímový duch je v ére dnešného individualizmu a sociálnych sietí niečo ako skvelý nový svet, ktorý tu človek objaví a má možnosť v ňom rásť. Zoznámenie s cudzími ľuďmi, s ktorými musíte už prvých 24 hodín ťahať za jeden povraz, pričom ešte včera ste o nich nevedeli nič. Je to príklad výnimočnej socializácie a je to aj skvelý pozitívny poznatok. Týka sa to aj našej druhej čaty prvého kurzu NOS, ktorá máva spoločné stretnutia, kto z nás môže, chodí na spoločné darovanie krvi.

Spomenuli ste ako absolventov NOS viacerých vládných politikov, takže pridajme k nim za opozíciu napríklad poslankyňu parlamentu Beatu Jurík, ktorá po výcviku okrem iného povedala, že projekt NOS nie je o politikoch, ale je o našej

krajine, o ľuďoch v nej a o tom, čo nás spája. Tiež sa podozrievala najmä inštruktorom a jej záverečné odporúčanie bolo: „Ak ktokoľvek váha, bez váhania hovorím, chodte do toho.“

Som rád, že sa v tomto s pani poslankyňou zhodneme. Moje uznanie majú všetci politici, ktorí nám verili od začiatku a podporili vo vláde či v parlamente náš zámer, no teším sa aj z tých, ktorí mali predtým bližšie k neveriacim Tomášom, ale postupne už s uznaním prikyvujú a výcvik záloh NOS aj absolvovali, ako trebárs taký Tomáš Valášek. Bezpečnosť krajiny by mala byť jednoznačne vecou nadstraníckou. Hoci nie vždy sa zhodneme, budovanie záloh je strategická vec, kde by sme mali ťahať za jeden povraz. No a, pravdaže, aj ja veľmi pekne ďakujem inštruktorom. Tí ma naozaj prekvapili v tom najlepšom zmysle slova. Ich úloha sa ukázala byť oveľa väčšia, ako len pozícia bežných učiteľov, ktorí vás naučia nejaké zručnosti. Zakaždým sa stávajú nielen súčasťou tímu, ale takmer rodinou. Priateľmi, ktorí motivujú, sú nápomocní pri všetkých problémoch, vedia kedy zaveliť a kedy povedať ľudské slovo, pričom sa o nich vždy môžete oprieť.

Pred rokom keď ešte nikto nevedel ako to vypáli, vám novinári kládli otázky s akými počtami rátate a pri akých by ste boli spokojný. Vtedy ste sa len usmiali a povedali, že pre úspech urobíte čo sa dá a či to bude stačiť sa iba uvidí. Aká je vaša odpoveď dnes?

Dnes vieme, že záujem už prejavilo 20-tisíc ľudí. Do konca roka absolvuje výcvik približne 500 žien a mužov a 1 900 ich na výcvik už čaká. Nuž – kto by si to pred rokom tipol, však? Hoci systém nie je bezchybný, veľa vecí aj s veliteľom NOS brigádnym generálom Ladislavom Kiselom, jeho zástupcom

metov vševojskovej prípravy, konkrétne v oblasti základných bojových zručností jednotlivca a malého tímu. Kedže trvá len dva týždne, je rozdelený do dvoch fáz. Prvá fáza predstavuje základný obsah, zatiaľ čo druhá fáza sa sústreďuje na nadstavbový obsah vo vybraných predmetoch výcviku. Rozpočet tém a hodín je, samozrejme, výrazne kratší v porovnaní so základným výcvikom čakateľa pred vstupom do OS SR alebo s výcvikom profesionálov vo vojenskom útvere. Avšak v kombinácii s denným režimom a životným diskomfortom postačuje prvá fáza (oboznamovacia) na splnenie cieľa.

A to?

Vytvoriť podmienky na oboznámenie sa s vojenským prostredím, personálom,

výstrojom a výzbrojou, režimom a organizovanosťou života v jednotke. Zároveň podporovať tímovú spoluprácu pri plnení úloh a hodnoty vlastenectva, ako aj prispieť pochopenie vlastných limitov pri pôsobení v tomto prostredí. Druhá fáza (nadstavbová) dopĺňa vedomosti a zručnosti pre občanov, ktorí sa rozhodli pokračovať vo výcviku.

Čo by mali zvládnuť?

V rámci predmetov výcviku získanie zručností vo vedení rádiovej prevádzky, v orientácii v teréne, použití prostriedkov individuálnej ochrany, v podaní prvej pomoci pri náhlom zlyhaní životných funkcií, zastavení masívneho krvácania, odsune raneného, v mínovej bezpečnosti, ovládanie konštrukcie primárnej a sekundárnej zbrane, v bezpečnej manipulácii so zbraňou, vedení mierenej strelby zo základných streleckých polôh, odzbrojenie protivníka, maskovanie jednotlivca, vedenie patrolovacej činnosti, reakcia na kontakt. V nadstavbovej fáze dopĺňujeme napríklad strelbu z guľometu, nútené prebitie, zmenu tempa strelby, strelbu s využitím krytu, činnosť v priestore s nástražnými výbušnými systémami, použitie dekonta-

plukovníkom Richardom Királyom a ich veliacim poddůstojníkom štábnym nadrotmajstrom Jurajom Hladkým a ďalšími kolegami priebežne doladujeme, ale klamal by som, keby som povedal, že sa neteším (opäť úsmev).

Ďalšie hlavné výzvy v rámci Národných obranných síl?

Otvoriť výcvikovú základňu NOS na východnom Slovensku a nastaviť systém tak, aby v tom istom čase bolo vo výcviku 400 frekventantov. Plus dobudovať infraštruktúru pre veliacich a cvičiacich a udržať podporu pre projekt v očiach verejnosti.

V Seredi u ženistov ste aj s prezidentom už absolvovali dve pokračujúce výcvikové trojdňovky a len v novembri ste navštívili cvičiacich na Tureckom Vrchu, Sliachi, v Leviciach. Až by sa zdalo, že sa stali vašou srdcovou záležitosťou...

No veď aj áno. Iste, nie sú jediní, ale jednoznačne pre NOS palec hore.

Tento rozhovor síce venujeme NOS, ale v jeho úvode sme spomenuli nevyhnutnosť zvýšenia celkových početných stavov Ozbrojených síl SR. Takže?

Takže hlavný je trend. V roku 2024 nám pribudlo 1370 nových vojakov. Predtým bolo o dve stovky menej, predtým tesne pod tisíc a napríklad v roku 2014 ich bolo len 628. Lenže tie minulé roky nám podobný počet prichádzal aj odchádzal, preto sme sa moc nehýbali z miesta. Konkrétne – vlni ich odišlo až 1164. Teraz sme to otočili. Vďaka viacerým

opatreniam sa nám veľmi pekne podarilo spomaliť odchodovosť a celkove ideme výrazne do plusu. K 24. novembru do ozbrojených síl vstúpilo 1677 nových vojakov, z ktorých je 391 žien. No a ako eviduje Personálny úrad ozbrojených síl, s poďakovaním pri odchode do zálohy pri vzniku nároku na výsluhové náležitosti nám odišlo 90 profesionálnych vojakov, a to z celkového počtu 280 profesionálnych vojakov, ktorí odišli do civilu. Takže ten trend si ľahko zrátate. Pridám aj malú pomôcku. Tento rok rátame s najnižšou odchodovosťou a zároveň dosiahneme najvyšší počet prijatého personálu v histórii našich ozbrojených síl.

No záver najčastejšia otázka v tomto vianočnom čísle Obrany zní, čo si prajete pod stromček osobne a čo želáte ako minister obrany nášmu rezortu?

Viete ako to býva – žiaden pobočník síce popri mne nenosi nijaký atómový kufrík, ale aj slovenský minister obrany je na príjme 24/7. Takže verím, že mi budú prichádzať cez sviatky len samé dobré správy. Čo najviac pokoja a úsmev s najbližšími potrebujeme všetci. Vojakom slúžiacim doma aj v zahraničí želám tiež bezproblémové dni. Pripájam želanie všetkého najlepšieho každému zo zamestnancov nášho rezortu obrany a vojakom ozbrojených síl. Aj s poďakovaním ich blízkym, ktorí sú pre nás všetkých oporou. No a do nového roka veľa zdravia a sily. Budeme to potrebovať. Tiež nám všetkým želám dobré podmienky na prácu, spokojnosť, úsmev. Plus to, čo sa v časoch bezpečnosti hovorilo ako žart, ale čo dnes myslím smrteľne vážne – svetový mier.

minačných prostriedkov a individuálnych zdravotníckych prostriedkov ochrany jednotlivca, činnosť na kontrolných prepúšťacích miestach, pohyb v zastavanom priestore s výberom a použitím krytov, vojensko-praktické lezenie. V rámci celkového výcviku integrovať sa do jednotky, pracovať v tíme, znášať diskomfort, plniť úlohy v požadovanej kvalite a čase, vážiť si výstroj a výbroj, pochopiť a prijať za svoje morálne vlastnosti vojaka, akceptovať autoritu a disciplínu.

Ukázalo sa niečo, čo bolo zvládnuteľné ťažko a museli ste v nárokoch cúvnuť? Na dosiahnutie tímovej spolupráce je už od prvého výcviku úroveň záťaž nastavovaná pre celú jednotku, nie pre jednotlivca. Tým sa zohľadňuje výrazný rozdiel

vo fyzických a mentálnych predispozíciách cvičiacich, ktorých vek sa pohybuje od 18 do 55 rokov. Pre niektorých účastníkov je takto nastavená záťaž dokonca

nedostatočná a žiadajú jej zvýšenie. Opakujem však, cieľom je porozumenie tímovej spolupráci, nie vyniknutie jednotlivca. Pri nosení ťažkého batohu sú si však všetci rovní a práve tu často vidíme hranice možností jednotlivých cvičiacich. A aby som konkrétne odpovedal na vašu otázku, postupne presúvame z I. fázy primárneho výcviku do II. fázy niektoré časovo náročnejšie a zložitejšie témy, ako je napríklad strelba z guľometu.

Ktoré časti výcviku patria k najobľúbenejším?

Síce s dávkou rešpektu a očakávaní pred prvým výstrelom, no určite strelecká príprava. Ďalej orientačný pochod a nepochybne presuny na výcvik na korbách nákladných vozidiel.

brig. gen.
Ladislav Kisel

Veliteľ Národných obranných síl brigádny generál Ladislav Kisel:

S úsmevom to ide ľahšie

Čo bolo najzložitejšie pri rozbehu Národných obranných síl?

V podstate každá oblasť bola výzvou. Národné obranné sily oficiálne vznikli k 1. augustu 2025, ale prvý výcvik, ktorý bol mimoriadne per-

sonálne exponovaný, sa začal už 10. júla. Od 1. júla sa spustila registrácia občanov do výcviku na kontaktnom centre a vzhľadom na to, že zákon č. 150/2025 nadobudol účinnosť len v ten deň, bolo náročné „ustrážiť“ či pomerne mladý a v tejto oblasti neskúsený personál pod vedením plukovníčky Moniky Vaľovej zvládne správne reagovať na všetky otázky, na ktoré ešte neexistovali precedensy. Zvládli to. Musím poďakovať všetkým zložkám OS SR za ich pomoc, bez ktorej by sme to nezvládli. Obzvlášť v oblasti logistickej podpory, ktorá je excelentná od prvého výcviku, za čo patrí absolútne 82. brigáde spoločnej podpory a jej veliteľovi brigádnemu generálovi Jozefovi Ševčíkovi.

Ako sa vám velilo, keď ste nemali ani veliteľskú budovu, ani administratívny servis, ktorý je v takýchto pozíciách bežný?

To je príbeh sám o sebe. Opäť budem ďakovať, tentokrát veliteľovi 11. brigády vzdušných síl plukovníkovi Jánovi Koreňovi, ktorý prichýlil naše kontaktné centrum v nitrianskych kasárňach pod Zoborom. Tiež veliteľovi 12. mechanizovaného práporu podplukovníkovi Ľubošovi Saganovi, ktorý nám vyčlenil priestory v kasárňach v Nitre-Krškanoch. Skvelá spolupráca a pochopenie reality. Prvé týždne sme sa stretávali len v kinosále, lebo priestory sa ešte rekonštruovali, ale veliteľ práporu umožnil využívať jeho objekty a prostriedky. Tým, že nám v druhom turnuse intenzívne prebiehala príprava ďalšieho exponovaného, tentoraz „novinárskeho“ výcviku, sme nemali čas sa zamýšľať, či je to tak správne, alebo to malo byť inak. Skrátka sme riešili aktuálne potreby registrácie žiadateľov a prípravy výcviku súčasne s výstavbou NOS.

Pôsobili ste v rôznych veliteľských pozíciách doma aj v zahraničí, ale toto bolo niečo celkom nové. Neobávali ste sa, že môžete aj pohorieť?

Určite áno, ale veril som veleniu OS SR, ktoré mi dalo dôveru veliť NOS, že nás podporí. Rovnako tak vedenie rezortu obrany.

Čo ste oproti úvodnej verzii výcviku pridali, respektíve pridať plánujete?

Už v prvom výcviku rozhodnutie usku-točniť slávnostnú prisahu naznačilo potrebu zaradiť do programu aj poradovú prípravu. Pôvodne nebola zamýšľaná ako súčasť tohto krátkeho intenzívneho výcviku, avšak našla si miesto vo výcviku a podčiarkuje v ňom disciplinovanosť. V novom roku plánujeme zvýšiť hodiny streleckej prípravy formou suchého nácviku v mierení a spúšťaní so zbraňou ako aj presunúť vojensko-praktické lezenie do II. fázy výmenou za hodiny boja z blízka. Zmeny reflektujú budúci pomer dostupnosti inštruktorov špecializovaných na streleckú prípravu, sebaobranu a vojensko-praktické lezenie.

V ozbrojených silách ste už 25 rokov, dalo by sa povedať, že vás už nič neprekvapí. Alebo?

Áno! V Národných ozbrojených silách ma prekvapili cvičiaci. Ich motivácia pracovať je priamo úmerná ochote obetovať vlastnú dovolenku, aby sa mohli zúčastniť výcviku. Možnosti zranenia a vyradenia z výcviku sa obávajú natoľko, že

Zároveň som mal šťastie pri výbere najbližších podriadených. Sme skvelá partia ľudí, ktorá sa tejto výzvy nezľakla. Môžete mi veriť, že toto, pri všetkej úcte ku všetkým kolegom a kolegyniam v OS SR, zasa až taká samozrejmosť nie je. Všetci vedeli, že to nebude jednoduché, že prídu mnohokrát o svoj komfort, že nebudú mať možno zo začiatku ani komu vydať úlohy. Stotožnili sa však s myšlienkou budovania NOS, nezľakli sa – a bojujú doteraz. Majú môj veľký rešpekt.

Je to aj tým, že patríte k dôstojníkom, respektíve teraz už ku generálom, pre ktorých je typický úsmev?

S úsmevom to ide naozaj ľahšie a je základom dobrej pracovnej atmosféry. Tá je dôležitá pre zvládanie náročných úloh a my ich máme viac než dosť.

Kto vám ešte podal pomocnú ruku?

Musím povedať, že všetci, ktorých sme o to požiadali. Aj keď rozumiem, že môžeme byť niekedy už otravní, nikto nám pomoc nikdy neodmietol. Dúfam, že to tak vydrží.

Ako sa kreoval tím inštruktorov?

Máme vlastných kmeňových inštruktorov, ktorých sme dostali po vzniku NOS od jed-

neraz radšej zatajujú zhoršený zdravotný stav alebo úraz, hoci vedia že tento výcvik nie je eliminačný, ale oboznamovací.

Nie je to otrava učiť úplných začiatčníkov?

Naopak! U začiatčníkov v takom krátkom a intenzívnom výcviku vidíte zrejmy progres. Odchádzajú nielen s naplnenými cieľmi, pre ktoré sem prišli, ale odnášajú aj hodnotu, ktorú ste do nich vyložili, za ktorú sú vám vďační.

Čo vám na nich konvenuje a čo je zložitejšie?

Veľmi dobre sa pracuje s „nepopísaným listom“. Vďaka ich motivácii pracovať, nasávajú informácie ako špongia a jednotlivé postupy si osvojujú veľmi

„**Moji kolegovia vedeli, že to nebude jednoduché, že prídu mnohokrát o svoj komfort, že nebudú mať možno zo začiatku ani komu vydať úlohy. Stotožnili sa však s myšlienkou budovania Národných obranných síl, nezľakli sa – a bojujú doteraz. Majú môj veľký rešpekt.**

**brigádny generál Ladislav Kisel
veliteľ Národných obranných síl**

notlivých veliteľstiev. Absolútna väčšina sú top profesionáli a chceli pracovať v našom tíme. Sami by sme to však nezvládli. Preto sme doplnení v každom výcviku aj inštruktormi z útvarov OS SR. Musím vyzdvihnúť, že veliteľ Pozemných síl OS SR vyčlenil priestory, kapacity a prostriedky na absolvovanie piatich behov primárneho výcviku v 13. mechanizovanom prápore v Leviciach a veliteľ Vzdušných síl OS SR pomohol s jedným behom v areáli 81. krídla Sliač. Ešte spomeniem, že sme začali vyžívať vlastné operačné zálohy NOS. Našich absolventov výcviku sme už pozvali ako kolegov inštruktov, aby nám pomáhali v rámci výcviku ďalších cvičiacich.

Ako hodnotíte ich prácu?

Úprimne, na entuziazme a erudovanosti inštruktov stojí celý projekt výcviku NOS. Je skvelé počúvať, ako vysoko si cenia cvičiaci ich prácu. Priestor na zlepšenie sa síce stále nájde, ale opäť, absolútna väčšina sú top profesionáli.

S akými očakávaniami ste vítali prvých cvičiacich?

Prvý výcvik a prví cvičiaci boli veľkou výzvou. Mať vo výcviku prezidenta SR, podpredsedu vlády a ministra obrany SR, poslancov a poslankyne NR SR, generálneho tajomníka služobného úradu, generálnych riaditeľov sekcií MO SR bolo

skutočne niečo, pred čím bolo treba mať rešpekt. Neodskúšaný systém s takým exponovaným auditóriom však nakoniec nezlyhal. Naopak. Skladba výcviku sa ukázala ako veľmi použiteľná a zároveň aj výcvikový a zabezpečovací personál pochopil, čo má byť tá pomyslená latka kvality.

A po pol roku?

Čo ma stále veľmi pozitívne prekvapuje, s akým elánom k nám prichádzajú cvičiaci. Ich odhodlanie a nasadenie počas výcviku si zasluhuje rešpekt. Viac ako polovica chce pokračovať vo výcviku pohotovostných alebo operačných záloh.

Čo a prečo ste sa rozhodli inovovať v rámci výcvikového programu?

Každý beh výcviku prináša svoje špecifiká, a to najmä s meniacim sa počasím, ktoré vyžaduje prispôbovanie. Zatiaľ sa dokážeme adaptovať. Ako pravidelne zdôrazňuje minister, nastavená úroveň nesmie klesnúť. Výcvikový program je plne v gescii veliaceho poddôstojníka NOS, ktorý doslova žije pre to, aby náš systém zlepšoval. Viem, že to robí najmä na základe spätnej väzby a pozorovaní. Sú to však oproti pôvodnému nastaveniu len malé zlepšenia, lebo obsah a ciele výcviku boli nastavené od začiatku veľmi dobre.

rýchlo. Na druhej strane je však náročné vstúpiť im za taký krátky čas rešpekt k autorite a naučiť ich klásť stručné a vecné otázky či argumentovať. Pochádzajú z prostredia kde sami riadia veľký personál, stanovujú postupy alebo sú pánmi svojho osudu. Občas sa pýtajú na

vzdelanie inštruktov a ich oprávnenie vydávať rozkazy. Práve pri budovaní dôvery k personálu Ozbrojených síl SR sa naplno prejaví skutočná úroveň komunikačných a odborných schopností inštruktora a zohratosť celého výcvikového tímu.

Ak nerátame ochorenia v priebehu výcviku, zaznamenali ste medzi nimi aj klasické hodenie flinty do žita? Prečo? Viem o jedinom prípade zrejmejšieho vyhýbania sa výcviku. U ostatných stoviek cvičiacich ide skôr o niekoľko prípadov krátkodobého podľahnutia stresu alebo straty viery v prekonanie sa. Nové prostredie, denný režim, disciplína, forma úloh, výcvik, cudzí ľudia na izbe s odlišnými návykmi a názormi, odlúče-

nie od blízkych, deficit bežných radostí, obmedzenie telefónu a zdieľania informácií pre vojenské prostredie, trest pre jednotku za moje chyby pri výcviku – to všetko dolahne skôr či neskôr na

Čo z infraštruktúry sa podarilo vybudovať aj vďaka NOS?

Postupne boli obnovené ubytovacie priestory pre cvičiacich a inštruktórov vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký Vrch. Naďalej sa pokračuje v rozširovaní týchto kapacít a obnove podpornej infraštruktúry aj v ďalších posádkach.

Kedy bude prebiehať výcvik na východnom Slovensku?

Ideálne by bolo, samozrejme, čím skôr, ale presne vám to nepoviem. Pochopiteľne, je to o priestore, infraštruktúre, ako aj o výcvikovom a zabezpečovacom personáli.

Chodia napriek väčšej vzdialenosti cvičiť východniari aj teraz?

Áno, veľká časť cvičiacich pochádza z východného Slovenska. Snažili sme sa ich umiestňovať skôr do Levíc, ktoré sú aspoň o čosi bližšie.

Aký je pomer počtov mužov a žien?

Je to približne 6,5 ku jednej v prospech mužov. Som milo prekvapený aktívnym záujmom žien o náš výcvik a aj ďalšie pôsobenie v zálohách NOS.

A študentov verzus ostatných?

Túto štatistiku presne nevedieme. Veľa študentov sme mali v prázdninových behoch do polovice septembra, potom sa už na výcvikoch nezúčastňovali. Možno prekvapujúci je vysoký podiel vysokoškolsky vzdelaných spoluobčanov, ktorí chcú pokračovať v zálohách po absolvovaní primárneho výcviku.

Máte zrátaný aj priemerný vek?

Tak to viem celkom presne, priemerný vek je 33,5 roka.

Ďalšie zaujímavosti či príbehy?

Je zaujímavé sledovať, keď sa na výcviku zúčastnia súrodenecké dvojice. Mali sme napríklad aj dvojicu mama-syn. Z času na čas k nám prídu známe osobnosti. Okrem politikov to bol napríklad pán Vrábel napríklad z muzikálu Neberte nám princeznú. Ten si aj s ďalším príslušníkom záloh nechal vytetovať znak NOS na rameno resp. predlaktie. Ale fenoménom podľa mňa je, ako sa títo ľudia spojili do komunít, neustále spolu komunikujú na sociálnych sieťach a zúčastňujú sa na zdokonaľovacích výcvikoch.

Máte už vlastnú veliteľskú budovu a personálne obsadenú veliteľsko-inštruktorskú štruktúru?

Bude ešte to dlhá cesta aj vzhľadom na chýbajúcu infraštruktúru a celkový nedostatok personálu v OS SR, ale chuť ťahať NOS ďalej nám určite nechýba.

Čo želáte sebe a čo Národným obranným silám pod stromček a do nového roka?

Okrem obligátnych vecí by som si želal, aby si Národné obranné sily svojou prácou vydobyli podporu a úctu celej spoločnosti, ktorú si zaslúžia ako jeden z pilierov jej odolnosti.

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, OS SR, MO SR

cvičiaceho a nie každý to dokáže ľahko zvládnuť.

Čo ich najviac motivuje?

Postupne zvyšujeme tlak. Približne v piatom dni im už pomáha tímový duch tento tlak zvládnuť a sila tímu jednoducho strhne tých menej motivovaných.

A čo motivuje vás a vašich kolegov inštruktórov?

V Národných obranných silách, kamkoľvek sa pozriem, všetci pracujú vo vysokom tempe. Vládne mimoriadne pracovné nasadenie a veľakrát sa učíme za pochodu – ako sa hovorí, idú bomby. Výcvik prebieha nepretržite, bez ohľadu na to či je sviatok alebo piatok, pálava alebo dážď. Inštruktóri, pokiaľ práve

nie sú na turnuse primárneho výcviku, spolu s logistikou a Centrom personálnych činností zabezpečujú víkendové zdokonaľovacie výcviky. Ak je to potrebné, odchádzam aj ja do výcvikového priestoru plniť úlohu veliteľa výcvikového komponentu alebo veliteľa vyvedených jednotiek. Verím, že tento

battle rhythm čerpá energiu z presvedčenia o dôležitosti poslania Národných obranných síl a z viditeľných výsledkov našej práce, ktoré dávajú zmysel ďalšiemu úsiliu. Inštruktóri to pociťujú v prvej línii pri práci s občanmi. Bez stálej a rozsiahlej podpory ostatných zložiek OS SR by však naša práca nebola možná. Ich úsilie je rovnako pre nás motivujúce.

Čo by vás potešilo pod vaším osobným vianočným stromčekom a čo želáte kolegom v Národných obranných silách? Pod stromčekom nič nehľadám, hlavné je byť pri ňom s rodinou. Kolegom prajem pevné zdravie a veľa rovnako šikovných nových kolegov. Všetkým ďakujem za skvelú prácu.

OBRANA

na obrazovkách

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR Profesionál mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Premiéra relácie sa vysiela v pondelok pred prvými správami na STVR o 15.45 hod.

K tradičnému publicistickému magazínu STVR Profesionál najnovšie pribudla na ta3 relácia Kód obrana. Novinkou sú i programy pre deti Zázračná lipa a Ľavou zadnou.

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR Profesionál mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

služníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Spolu s magazínom Zázračná lipa ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

Spravodajská televízia ta3 zaradila do svojho vysielania atraktívny formát, ktorý sa zameriava na aktuálne dianie z prostredia armády. Relácia reaguje

na rastúci záujem verejnosti o témy obrany a bezpečnosti, ktoré sú dnes v popredí spoločenského diania na Slovensku aj vo svete. Divákovi ponúkne exkluzívne informácie, rozhovory s odborníkmi a reportáže priamo z armádneho prostredia. Cieľom je priblížiť fungovanie obrany štátu moderne, vecne a zrozumiteľne. Moderátor Peter Revús sprevádza divákov aktuálnymi témami v štúdiu aj v teréne. Reláciu Kód obrana môžete sledovať v premiére každý štvrtok 9.30, v repríze o 16.30 a v nedeľu o 21.15 hod.

➔ Relácia je dostupná aj na www.ta3.com a sociálnych sieťach.

Ministerstvo obrany a Ozbrojené sily SR oslovujú prostredníctvom relácií, dostupných prostredníctvom slovenských televízií i sociálnych sietí, čoraz širší okruh divákov.

Detský dvojtyždenník na cestách po Slovensku. Každá časť vlasteneckej relácie pre žiakov 1. stupňa základných škôl predstavuje Slovensko prostredníctvom významných osobností z oblasti histórie, kultúry, vedy a športu. Reláciou sprevádzajú deti, ktoré sa zábavným a hravým spôsobom oboznamujú s vlastnou krajinou. Zámerom je

v 12 originálnych a pútavých medailónoch o Slovensku, cez rozprávanie a v sprievode slávnych športových, kultúrnych osobností bez páťosu, hravo a pútavo vzbudiť vlastenecké čítanie u detí vo veku 10 – 12 rokov, vrátiť do vnímania tejto generácie pojmy: hrdosť, identita, zodpovednosť, česť, slušnosť. Vzbudiť v nich nadšenie a záujem o krajinu.

➔ Spolu s magazínom Ľavou zadnou ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

Psychologické služby v rezorte obrany prechádzajú modernizáciou štruktúr a činností tak, aby odrážali aktuálnosť doby a lepšie reagovali na potreby profesionálnych vojakov a zamestnancov.

Ako uvádza podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák: „Ak je komplexným cieľom ministerstva obrany zvyšovanie odolnosti, zlepšovanie podmienok výkonu štátnej služby a práce vo verejnom záujme, tak potrebujeme aj systémovo moderný prístup v oblasti psychologической starostlivosti.“

Súčasť zdravotnej starostlivosti

Minister R. Kaliňák objasňuje, že nový systém psychologической starostlivosti je od novembra integrovaný do komplexného systému starostlivosti zdravotnej. A to tak v ozbrojených silách SR, ako aj v pôsobnosti ministerstva. „Inak povedané, najvýraznejšou zmenou je, že výkon psychologických činností je už v našich podmienkach výkonom zdravotníckeho charakteru, čo prináša vojakom a zamestnancom rezortu množstvo benefitov. K dispozícii bude kvalitný špecializovaný personál, ktorého činnosť je podmienená potrebnou špecializáciou a sústavným vzdelávaním.“ Nemalý benefit spočíva v spolupráci medzi psychológmi a ďalšími zdravotníckymi špecialistami. Takto komplexne vnímaná starostlivosť zabezpečí kontinuitu, kvalitu a komplexné riešenia v oblasti podpory zdravia.

Centralizácia štruktúr

Ťažiskovým posunom v zmene systému je od novembra 2025 centralizácia psychológov v pôsobnosti ministerstva obrany pod rezortné zdravotnícke zariadenia. Ide o Ústrednú vojenskú nemocnicu SNP Ružomberok a Centrum výcviku Lešť. Psychológovia v ozbrojených silách sú prepodriadení do

„Duševné zdravie v rezorte obrany si vyžaduje špecifický prístup, pretože kombinuje vysokú mieru stresu, disciplínu a kultúru, kde sa niekedy považuje emocionalita za slabosť.“

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

štruktúry spoločného Centra psychologických služieb OS SR. Prepojenie zdravotníckej, logistickej a veliteľskej štruktúry by malo priniesť rýchle, dostupné a efektívne poskytovanie psychologической starostlivosti.

Destigmatizácia, dôvera, podpora

„Som si istý, že spoločnou stratégiou v oblasti duševného zdravia vojenského personálu a zamestnancov rezortu obrany prispejeme k vyššej kvalite starostlivosti o našich kolegov, ako aj k budovaniu psychickej odolnosti celej spoločnosti,“ avizuje minister. Dodáva, že zmena organizačnej štruktúry prispeje tiež k pozitívnemu posunu v oblasti kultúrnych stereotypov. Ako? „Napomôže k destigmatizovaniu starostlivosti

o duševné zdravie, posilní morálku, súdržnosť a dôveru vo vojenských tímoch či pracovných kolektívoch. Cieľom zmeny nie je len pomoc v kríze, ale aj prevencia a priebežná podpora výkonu a rovnováhy.“

Aj pre rodinných príslušníkov

„Veľmi dobre vieme, že rodinná pohoda priamo ovplyvňuje výkonnosť a psychickú stabilitu všetkých našich kolegov, vojakov či zamestnancov. Preto nezabúdajme ani na psychologickú starostlivosť a podporu ich rodín,“ avizuje minister obrany R. Kaliňák. Na otázku „ako“ odpovedá: „Napríklad prostredníctvom psychologického poradenstva či rodinných a komunitných programov. Skrátka – starostlivosťou o personál budujeme ministerstvo obrany ako moderného a ľudsky orientovaného zamestnávateľa. O to viac držíme našim psychológom palce a držíme ich aj všetkým nám.“

Psychická odolnosť ako strategická nevyhnutnosť

„Dôležité je chápať psychickú kondíciu ako súčasť celkovej výkonnosti, pretože duševná odolnosť je rovnako dôležitá ako fyzická pripravenosť,“ zdôrazňuje náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Daniel Zmeko.

gen. Daniel Zmeko

Uvádza, že predchádzajúci systém psychologickej starostlivosti bol zameraný najmä na riešenie následkov záťaže, nie na prevenciu a odolnosť. Bol preto menej efektívny. Preto ho bolo treba inovovať. „Duševné zdravie príslušníkov ozbrojených síl má priamy vplyv na bojovú pripravenosť, rozhodovanie, tímovú spoluprácu a dlhodobú výkonnosť. Profesionálni vojaci dnes čelia nielen fyzickej, ale aj psychickej záťaži. O to viac, že

bezpečnostná situácia sa mení mimoriadne rýchlo.“

Iniciovaním centralizácie psychologickej služby pod Centrum psychologických služieb OS SR očakáva generál Daniel Zmeko flexibilitu a efektívnosť pri zabezpečení úloh psychologickej prípravy a výcviku. Pôjde o nový spôsob spolupráce veliteľov, psychológov a lekárov ako partnerov v zabezpečení zdravotnej starostlivosti, odrážajúci štandardy NATO. „Prevencia sa stane súčasťou výcviku a starostlivosti. Cieľom nie je chrániť len jednotlivca, ale posilniť celú jednotku ako psychicky odolný tím. Tak, aby každý vojak vedel ako pracovať so stresom, tlakom a ako regenerovať.“

Psychologická služba v Ozbroyených silách SR sa stáva prirodzenou súčasťou vojenského života v novom štandarde a psychológovia budú viac v teréne s jednotkami „Moderné ozbrojené sily stoja na psychicky odolných ľuďoch. Investícia do duševného zdravia nie je benefit, ale strategická nevyhnutnosť,“ zdôrazňuje generál Daniel Zmeko.

Pavol Vitko

Práca, ktorá presahuje ambulanciu

Ako veliteľka Centra psychologických služieb OS SR a súčasne hlavná psychologička ozbrojených síl mám jedinečnú možnosť sledovať, ako sa duševné zdravie stáva jedným z najdôležitejších pilierov moderného vojenského prostredia.

Profesionálni vojaci, ako aj zamestnanci rezortu obrany sú často vystavení enormným nárokom, ktoré presahujú bežné civilné podmienky. Zároveň však viem, že profesionálna psychologická starostlivosť dokáže tieto nároky nielen kompenzovať, ale aj premeniť na zdroj osobnej sily a odolnosti.

Nový systém psychologickej starostlivosti v ozbrojených silách transformuje psychologickú službu ako integrálnu súčasť vojenského zdravotníctva. „Ambulancia“ vojenských psychológov nebude mať iba štyri steny. Psychológovia budú pôsobiť v teréne, pri výcvikoch a niekedy aj v prostredí, ktoré je samo o sebe stresorom. Ich rola sa však stáva plnohodnotne zdravotníckou. Je legislatívne ukotvená a zásadná pre udržanie psychického zdravia personálu, bojovej pripravenosti jednotiek a prevenciu dlhodobých psychických ochorení.

Kľúčové výzvy, ktorým v našej oblasti čelíme, sú najmä destigmatizácia psychickej starostlivosti, rastúca psychická záťaž spojená s neistým bezpečnostným prostredím, prichádzajúca nová generácia profesionálnych vojakov, adaptácia na nové vojenské profesie (napr. kybernetické operácie, drony), ako aj potreba kontinuálne modernizovať diagnostické a terapeutické metódy, nastavenie spolupráce v systéme vojenského zdravotníctva spolu s lekármi, zdravotnými sestrami, psychiatrami a inými zdravotníckymi pracovníkmi.

Preto je nevyhnutné povedať, že psychologická služba nie je žiadnou podporou navyše. Je súčasťou zdravotníckej starostlivosti v ozbrojených silách a našim cieľom je, aby každý vojak, ktorý oblieka uniformu, ako aj zamestnanec, ktorý venuje svoje úsilie v prospech rezortu obrany, mali istotu, že ich psychické zdravie je chránené rovnakou mierou ako to fyzické.

mjr. Andrea Viteková

Gryf zo Švédska

V posledných mesiacoch sa objavila správa o možnosti obstarania až 150 švédskych lietadiel Gripen pre ukrajinské letectvo. Lietadlá tohto švédskeho výrobcu sú v našich podmienkach relatívne známe – disponuje nimi české aj maďarské letectvo, ktoré sa podieľajú na ochrane nášho vzdušného priestoru.

Vzniku lietadiel JAS-39 Gripen predchádzal vývoj a používanie lietadiel švédskej spoločnosti SAAB švédskym letectvom od čias druhej svetovej vojny. Pre spoločnosť SAAB sa ikonickým lietadlom zo 60. rokov stal J35 Draken (šarkan/drak), charakteristický dvojitém delta krídlom. Lietadlo sa dostalo aj do výzbroje Dánska, Fínska či Rakúska. SAAB na trhu uspel – Draken sa stal prvou sériovo vyrábanou nadzvukovou stíhačkou v Európe. Popri iných typoch je spoločnosť SAAB známa aj modelom 37 Viggen (druh kačky). Ten sa vyrábal vo viacerých verziách určených na stíhanie aj na pozemné útoky. Stroj tiež používal delta krídlo, obohatené o „kačacie“ krídla (tzv. canardy). Tie zlepšujú vztlak i aerodynamické brzdy (čo predstavuje výraznú pomoc pri vzlete a pristávaní na krátkych dráhach) a zároveň pomáhajú zvyšovať manérovateľnosť bez straty kontroly. Relatívne ťažký Viggen ich potreboval v rámci švédskej doktríny Bas 90, podľa ktorej mali byť lietadlá schopné operovať aj z krátkych vzletových a pristávacích dráh ako napr. diaľnice. Lietadlo však kvôli konkurencii a obmedzeniam na trhoch (licencia na americké motory) neuspelo.

SAAB J35 Draken bolo prvým sériovo vyrábaným nadzvukovým stíhacím lietadlom v Európe. Charakterizovalo ho dvojité delta krídlo. Lietadlo sa stalo úspešným exportným strojom, Gripen mal nadviazať na jeho tradíciu.

(model SAAB 38 ostal len vo fáze štúdií cvičného a bojového lietadla).

Pri vývoji SAAB znovu použil deltové krídlo v kombinácii s canardami, ako v prípade Viggenu. Prototyp Gripenu absolvoval prvý let v decembri 1988, avšak po havárii vo februári 1989 (v dôsledku chyby v systéme riadenia letu) boli letové skúšky zastavené až do ďalšieho roku. Prvé sériové Gripeny (jednomiestnej verzie JAS-39A a dvojmiestne JAS-39B) švédske letectvo objednalo začiatkom 90. rokov. Do jeho výzbroje sa dostali v roku 1996. Drakeny doslúžili v roku 1999 a posledné Viggény v roku 2005. Podľa plánov z konca 80. rokov mali Gripeny nahradiť všetky Drakeny a Viggény, čo by predstavovalo objednávku 300 lietadiel. Vzhľadom na koniec studenej vojny

a s ním súvisiace zníženie výdavkov na obranu švédske letectvo v dvoch etapách dostalo 140 lietadiel JAS-39A/B.

Nové C/D a trh

Len pár rokov po zavedení Gripenov do výzbroje švédskeho letectva sa švédska vláda a SAAB dohodli na modernizačnom programe. Ten by zároveň slúžil ako možnosť dostať Gripeny po kompatibilnej stránke na úroveň bojových lietadiel NATO. Potenciálnymi kupcami sa mali stať aj krajiny bývalého východného bloku, ktoré sa usilovali o vstup do NATO a potrebovali nahradiť pôvodnú sovietsku techniku novou, v súlade so západnými štandardami. Nové verzie JAS-39C/D dostali komunikačné a dátové linky kompatibilné s NATO (Link-16), možnosť niesť aliančné typy zbraní (rakety AIM-120, AMRAAM a pod.), citlivejší radar PS-05/A Mk3 s väčším dosahom a možnosť tankovania za letu. Výroba modernizovaných verzií sa začala v roku 2003, pričom sa pre ne rozhodlo aj samotné švédske letectvo.

Prvý zahraničný nákup sa však uskutočnil ešte pred samotným oficiálnym predstavením novej verzie. Južná Afrika sa rozhodla obstaráť 28 lietadiel JAS-39C/D už v roku 1999, teda

Nastupuje Gryf

Začiatkom 80. rokov bolo švédskemu letectvu jasné, že prevádzka dosluhujúcich Drakenov a ťažších Viggénov vo viacerých variantoch je perspektívne neefektívna. Nové lietadlo malo byť ľahšie a lacnejšie, s úspornejšou prevádzkou a základný drak jeho konštrukcie mal byť vhodný na všetky typy bojových úloh. Lietadlo dostalo viacúčelové označenie JAS – Jakt, Attack, Spaning (stíhací, útočný/bojový a prieskumný). Spoločnosť SAAB verila, že lacným ľahkým viacúčelovým lietadlom môže znovu zaujať prípadných zahraničných používateľov a vrátiť svoje lietadlá na medzinárodný trh. Nové lietadlo dostalo meno Gripen podľa mytologického stvorenia Gryf a číselné označenie 39

Najnovšie modely JAS-39E a brazílsky F-39E. Záujem má aj ukrajinské letectvo, prezident podpísal zámer kúpiť až 150 lietadiel.

počas vývoja nových verzií. Prvými zahraničnými používateľmi Gripenov z Aliancie sa stali Maďarsko a Česká republika. Obe krajiny objednali po 14 lietadiel (12 jednomiestnych verzií C a dve dvojmiestne verzie D) formou prenájmu, ktorý pre obe krajiny vychádzal finančne výhodnejšie, než potenciálny nákup iných lietadiel (F-16 či Typhoon). Maďarsko sa pre Gripeny rozhodlo v roku 2001, Česká republika v roku 2003. Posledným dokončeným predajom verzie C/D sa stala objednávka šiestich (neskôr ďalších šesť) Gripenov od Thajska v roku 2007. Aj napriek modernizácii na verziu C/D však SAAB nedokázal nájsť iných zahraničných záujemcov. Ďalšie predaje do zahraničia neuspeli najmä pre príchod nových verzií F-16 (Block 70/72) či lietadiel 5. generácie F-35. Gripeny C/D tak neuspeli napríklad v Dánsku či Holandsku. V roku 2018 sa zasa Slovensko a Bulharsko rozhodli obstaráť modernizované F-16.

Posledné verzie?

Už počas zavádzania modernizovaných verzií C/D do letectiev sa SAAB rozhodol pokračovať v modernizácii pod názvom Gripen NG (New Generation). Švédskej spoločnosti bolo zrejmé, že príchodom modernizovaných verzií jeho hlavných konkurentov či úplne nových lietadiel sa výrazne znížila šanca švédskych strojov uspieť na medzinárodnom trhu. Prvý let nových verzií E/F sa uskutočnil v roku 2017 – pre švédsku firmu príliš neskoro. Viaceré hlavné tendre na nové lietadlá sa konali skôr. Presadiť sa dokázali v domácom Švédsku, v Brazílii (ktorá ešte v roku 2014 objednala 36 kusov, miestne označovaných ako F-39E, s možnosťou objednať ďalšie) a Thajsku, ktoré objednalo štyri nové Gripeny k svojej už flotile starších C/D. O možnosti obstaráť JAS-39E/F uvažuje v súčasnosti aj Kanada ako o alternatíve k F-35 zo Spojených štátov, s ktorými má „ochladené“ vzťahy. V októbri 2025 sa však objavil nový perspektívny používateľ – Ukrajina. Švédsky premiér Ulf Kristersson a ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij podpísali List o zámere objednať až 150 kusov nových Gripenov pre ukrajinské letectvo. Zámer využiť Gripeny na Ukrajine sa vynoril už takmer pred rokom, keď sa objavili špekulácie o možnom dodaní starších verzií C/D, ktoré švédske letectvo postupne nahradza novými E/F.

Posledné verzie Gripenu sa od verzií C/D odlišujú výkonnejším motorom (GE F414G poskytuje lepší pomer ťahu k hmotnosti lietadla), väčšími palivovými nádržami, vyššou nosnosťou výzbroje (Gripeny verzie E majú až 10 zbraňových závesníkov; verzie C ich majú 8), novým radarom Raven ES-05 AESA, infračerveným senzorom Skyward-G IRST či modernejším dotykovým displejom. Aj keď JAS-39E/F (lietadlo generácie 4+) nevyužíva technológiu stealth, jeho avionika a systémy ho radia na úroveň lietadiel 5. generácie, akým je F-35.

Pre Ukrajinu by nové JAS-39E/F predstavovali obrovskú výhodu. Sú to modernejšie lietadlá než Mirage 2000 a F-16 starších verzií, ktoré už Ukrajina má. Možnosť operovať aj z iných vzletových dráh než zo štandardných letísk je pre štát v obrannej vojne nespornou výhodou. Nie je však jasné, kedy by nové lietadlá mohli byť na Ukrajinu dodané. Švédsko prvý JAS-39E oficiálne zaradilo do svojej výzbroje až v októbri 2025. Je pravdepodobné, že v prípade finálneho uzatvorenia zmluvy

o dodaní až 150 lietadiel bude musieť spoločnosť SAAB zvýšiť výrobu. V súčasnosti produkuje približne 30 lietadiel ročne. No spustenie novej montážnej linky môže trvať roky...

Potenciálne využitie Gripenov na Ukrajine by bolo výhodné aj pre švédsku stranu. Od čias bojového nasadenia lietadiel J29 Tunnan v Afrike (počas misie OSN v Kongu v roku 1961) neboli švédske lietadlá bojovo nasadené a spoločnosti SAAB chýbajú skúsenosti. Aj keď boli Gripeny C/D nasadené v Líbyi roku 2011, išlo len o prieskumné misie. Zmena prišla až počas tohtoročného thajsko-kambodžského konfliktu, keď thajské letectvo údajne nasadilo niekoľko JAS-39C proti kambodžskému delostrelectvu. Prípadné bojové nasadenie na ukrajinskom bojiisku by SAABu prinieslo dôležité poznatky.

Aj SAABu je však zrejmé, že modelový rad lietadiel Gripen bude potrebovať obmenu. Je pravdepodobné, že SAAB sa môže pripojiť k niektorému z existujúcich medzinárodných programov na vývoj lietadiel novej generácie, ako Global Combat Air Programme, v ktorom sú Veľká Británia, Taliansko a Japonsko. Medzitým SAAB testuje možnosť autonómnej pilotáže v Gripenoch alebo ich použitie ako lietadiel pre elektronický boj. Na požiadavku Brazílie je vo fáze vývoja aj verzia schopná štartovať z lietadlových lodí. Stále však platí, že JAS-39E/F sa udrží ako moderné bojové lietadlo ešte dekady.

Jaroslav Cabuk

Foto: Flygvapenmuseum, Ministerstvo obrany ČR, Taurus Systems

SAAB 37 Viggen predstavoval od 70. rokov jedno z najmodernejších lietadiel v Európe. Vysoko výkonný a všestranný ťažký stroj však na medzinárodných trhoch neuspel.

JAS-39C Gripen českého letectva. Česká republika objednala 14 lietadiel v roku 2003 ako náhradu za dosluhujúce sovietske MiG-21.

Šakaly v Holandsku a Nemecku

Holandsko a Nemecko odsúhlasili nákup 222 vozidiel Schakal prostredníctvom medzinárodnej Organizácie pre spoločnú spoluprácu v oblasti vyzbrojovania v sume 4,5 miliardy eur. Schakal je založený na báze obrneného osemkolesového

vozidla Boxer, vyzbrojeného bezposádkovou vežou s kanónom MK30-2/ABM kalibru 30 mm. Dodávka 150 vozidiel pre nemeckú armádu a 72 pre armádu holandskú má byť ukončená v roku 2031, pričom prvé kusy majú získať v roku 2028.

.....Jaroslav Cabuk • Foto: Armata Română, Forze armate italiane, Hanwha Defence, KNDS, Pilatus, Royal Air Force

Posledné Fénixy pre Taliansko

Talianske ministerstvo obrany ohlásilo finalizáciu objednávky 29 bojových helikoptér AW249 Fenice (Fénix). Dodatočne objednané vrtuľníky doplnia minulé objednávky, čím sa počet AW249 vo výzbroji talianskych síl vyšplhá na 48. Vrtuľníky slúžia ako náhrada starších helikoptér A129 Mangusta. Objedávka, v ktorej je zahrnutá aj logistická podpora, predstavuje zhruba 1,22 miliardy eur.

Herkules mieri do Turecka

Dvanásť štvormotorových transportných lietadiel C-130J Super Hercules posilní transportné kapacity tureckého vojenského letectva. Podľa dohody s Veľkou Britániou odkúpi Turecko dvanásť lietadiel, ktoré používalo britské vojenské letectvo. Lietadlá boli z výzbroje vyradené v roku 2023, keď ich začali nahrádzať lietadlá A400M spoločnosti Airbus. Lietadlá nahradia v tureckom letectve Herculesy staršej verzie C-130B.

Rumuni posilňujú NATO Air Policing

V októbri sa k NATO Air Policing pripojila 48. letka rumunského letectva vyzbrojená stíhacími lietadlami F-16AM. Úspešne prešla certifikáciou a pridala sa k 53. letke (vyzbrojenej taktiež F-16AM) a oddielu z nemeckého 71. krídla „Richthofen“ (ktoré prevádzkuje Eurofighter 2000 Typhoon) v rámci spoločnej ochrany vzdušného priestoru juhovýchodného krídla NATO. Tieto tri letky sú tak spoločne neustále pripravené na vzlet v prípade pohotovosti.

Američania a Kórejci na Balte

Estónsko a Južná Kórea podpísali list o zámere objednať bližšie neurčený počet salvových raketometov K239 Chunmoo. Cieľom estónskej armády je tak zvýšiť kapacity raketového vojska, ktoré sa v súčasnosti skladá zo šiestich amerických raketometov M142 HIMARS, ktoré majú vo výzbroji aj zvyšné dve pobaltské krajiny. Zatiaľ nie je známy počet raketometov ani hodnota pripravovanej estónskej objednávky. Spolupráca Estónska a Južnej Kórey v obrannej oblasti sa začala už v roku 2018 nákupom samohybných húfníc K9 Thunder.

Nový Pilatus pre testovačov

Vojensko-technický útvar Bundeswehru WTD61 získal nové cvičné lietadlo Pilatus PC-12 NGX. V skúšobnej jednotke bude slúžiť na výcvik pilotov a plnenie ľahkých dopravných či

kuriérnych úloh. Útvar WTD61, ktorý sídli v bavorskom Manchingu, slúži na testovanie nových lietadiel a na cvičnom PC-12 sa budú zalietavať budúci nemeckí testovací piloti.

Posúvať systém dopredu

genmjr. Martin Michalko

Po tom, ako náčelník generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko v jeseni na svojom Veliteľskom zhromaždení vyznamenával generálmajora Martina Michalka aj so slovami, ktoré sa viazali k jeho rozlúčke s uniformou, sme oslovili veliteľa Spoločného operačného veliteľstva so žiadosťou o rozhovor.

Pre viacerých vojakov bola táto informácia prekvapujúca.

Osobne si myslím, že pre ľudí, z ktorými úzko spolupracujem, nie. Svoje rozhodnutie som vyjadril už uplynulý rok a bolo naviazané na termín skončenia môjho záväzku voči OS SR, to znamená do konca roku 2025.

Čo vás motivovalo pred toľkými rokmi stať sa vojakom?

Nemyslím si, že existuje vojak, ktorý by na túto otázku vedel odpovedať jednoznačne. Toto rozhodnutie som prijal ešte pred rokom 1986, keď som nastúpil na Vysokú vojenskú školu vo Vyškove na Morave. Vtedy, v čase minulého režimu nikto z nás, samozrejme, nevedel, kde bude miesto jeho pôsobenia po ukončení štúdia. Ale ak teda mám byť konkrétnejší, motiváciou bola zrejme súhra okolností v osobnom živote a atraktivnosť povolania.

Ktorá z vašich pozícií vám takpovediac najviac prirástla k srdcu?

Ani na túto otázku nemám presnú odpoveď. Celú svoju vojenskú kariéru som vykonával riadiace funkcie, hlavne veliteľské, od stupňa čata, rota, prápor, brigáda, veliteľstvo síl až po tie na generálnom štábe. Vždy sa mi pracovalo lepšie tam, keď som musel prekonávať nejaké pomyselné prekážky, pretože tak to vyplýva z môjho vnútorného nastavenia. V žiadnej funkcii som sa nechcel nudiť, vykonávať ju len preto, že ma na ňu moji nadriadení zaradili. Snažil som sa vytvárať systém, v ktorom by moji podriadení vždy vedeli, čo majú robiť, ako na to a s čím. Takže odpoveď by bola pomerne zložitá. No opäť, ak mám byť konkrétnejší, tak to je zrejme funkcia, z ktorej odchádzam mimo činnnej služby profesionálneho vojaka. Teda veliteľ Spoločného operačného veliteľstva (SOV).

Nechceli ste niekedy hodiť flintu do žita?

Nemám to v povahe. Práca v OS SR je o systéme, schopnosti nájsť cestu, vedení podriadených, aby úlohy pochopili a aby boli splnené nie formálne, ale včas a čo najlepšie. Aby sme posúvali systém dopredu. Samozrejme, človek je z času načas unavený, ale naša práca nie je o tom, že si môžeme vybrať oddychový čas. Našou úlohou je čo najlepšie sa pripraviť na obranu Slovenskej republiky pred agresiou. Nemáme ten prepych zastaviť sa len preto, že už nevládzeme.

Spoločné operačné veliteľstvo ste rozbiehali v Banskej Bystrici od jeho vzniku 1. apríla 2021 doslova od nuly najskôr v pozícii zástupcu veliteľa a od začiatku roka 2023 mu velíte. Ako ste pri vzniku definovali ťažiskové úlohy veliteľstva?

SOV OS SR sme nerozbíhali od apríla 2021, ale už od 1. 10. 2020, keď vzniklo Doktrínálne centrum a organizačné jadro na vytvorenie SOV, ktorého som bol veliteľom. Reálne sme na tom ale začali pracovať už v prvej polovici roku 2020. Tento organizačný prvok vznikol na základe rozhodnutia náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka práve preto, aby vytvoril čo najlepšie predpoklady na vznik SOV. Už od prvpočiatku sme vedeli, aké bude naše poslanie a definovaná pôsobnosť v rámci operačného stupňa velenia a riadenia, ktorý dovtedy v OS SR absentoval. Jeho opodstatnenosť sa ukázala už čoskoro. A to začatím ničím nevyprovokovaného ozbrojeného konfliktu Ruskej federácie proti Ukrajine v roku 2022. Práve plánovanie a riadenie spoločnej operácie vrátane koordinácie plnenia úloh smerom k aliančným partnerom na našej úrovni sú úlohami, ktoré sú pre SOV nosné.

A začiatky v oblasti materiálnej a personálnej?

Ak pridete do budovy, v ktorej máte vyčlenených zopár prázdnych kancelárií a ste obklopený doslova niekoľkými „pionier-

V auguste 2006 ako podplukovník a veliteľ slovenského kontingentu v operácii Iracká sloboda predstavuje výzbroj predsedovi vlády Robertovi Ficovi a ministrom obrany Františkovi Kašickému

mi“, tak máte zmiešané pocity. V našej veliteľskej budove sa stále nachádzali rôzne subjekty nielen v pôsobnosti rôznych ministerstiev, ale aj súkromné firmy. Bolo potrebné ukončiť nájomné zmluvy tak, aby sme vôbec mohli vykonať prvotné úkony rutínnej a štandardnej údržby a pripraviť tak podmienky na vznik SOV.

„Unitas, honor, fortitudo“ alebo aj „Jednota, česť, statočnosť“ bolo počiatočné motto Spoločného operačného veliteľstva. Platí naďalej?

Vybral som ho a, samozrejme, platí. Je vyjadrením nášho poslania v jednote a koordinácii všetkých súčastí OS SR brániť vlasť. A to so všetkou statočnosťou a čťou.

V akých ťažiskových činnostiach sa malo Spoločné operačné veliteľstvo možnosť prejavíť?

V už spomenutej zodpovednosti SOV za plánovanie operácií na obranu SR na operačnej a taktickej úrovni. Nevyhnutnou činnosťou je úzka spolupráca s partnerskými zahraničnými veliteľstvami k zosúladieniu našich plánov s ich plánmi tak, aby bola zachovaná jednota úsilia Aliancie. Nemenej dôležitými sú úlohy v oblasti domáceho krízového manažmentu pri plánovaní, organizácii a riadení rôznych operácií v tejto oblasti na našom území na pomoc civilnému obyvateľstvu. Významnou úlohou pre SOV od minulého roku je aj koordinácia aliančných prvkov, dislokovaných na území SR.

Čo treba dobehnúť a v akom stave odovzdávate veliteľstvo nástupcovi?

Infraštruktúra je vecou, pri ktorej sme vynaložili obrovské úsilie smerujúce na začatie rekonštrukcie našej budovy vrátane doslova obiehania rôznych štátnych inštitúcií. Pamiatkový úrad nevnímajúc, nakoľko naša budova je národnou kultúrnou pamiatkou. Vláda SR na tento účel schválila finančné prostriedky, je schválená projektová dokumentácia. Platné procesy však doposiaľ neumožnili reálne začatie prác. Rekonštrukcia našej budovy je teda tým, čo, bohužiaľ, musím prenechať svojmu nástupcovi ako vec, ktorá sa ešte nezačala realizovať. Úprimne však verím, že sa to podarí, pretože je to nesmierne dôležité, aby SOV mohlo v nasledujúcom období pracovať plnohodnotne.

Na čo ste pri odovzdaní veliteľstva hrdý?

Hrdý som najmä na ľudí. Vynaložili sme enormné úsilie na ich prípravu, s dôrazom na účasť na medzinárodných

cvičeniach, seminároch a kurzoch, v čom kontinuálne pokračujeme. To je to najdôležitejšie, čo môžete urobiť – investovať do kvalitnej prípravy personálu. Takýto prístup sa OS SR vždy niekoľkonásobne vráti v podobe vzdelaných, jazykovo a odborne pripravených ľudí, ktorí budú motivovať druhých.

A celkove pri odchode do civilu?

Možno to, že som mohol mať osobný podiel na výchove a príprave podriadených, ktorí sú teraz v rôznych významných funkciách v našich ozbrojených silách. Zrejme tu tiež, aspoň si to myslím (😊), za sebou nechám systém, ktorý je pripravený na ďalšie pokračovanie plnenia úloh s príslušne nastavenými procesmi na horizontálnej aj vertikálnej úrovni u nás, ako aj smerom k partnerom SOV v zahraničí.

Keďže náš rozhovor vychádza v decembri – aký bol váš najvysnívanejší chlapčenský vianočný darček?

Asi som taký ani nemal. Popravde, dary dostávam skôr nerád, hoci rád ľudí obdarúvam 😊.

A čo želáte vojakom ozbrojených síl a zamestnancom rezortu obrany pod stromček dnes?

Pokoj a mier. Spolu s možnosťou realizácie úloh v podmienkach, ktoré nebudú obmedzované stavom, v ktorom by si nemohli plniť svoje rozhodujúce poslanie. Tým je obrana Slovenskej republiky proti akémukoľvek agresorovi, rovnako ako pomoc civilnému obyvateľstvu v rôznych typoch krízových situácií.

„ Najdôležitejšie je investovať do ľudí, takýto prístup sa ozbrojeným silám vždy niekoľkonásobne vráti.

V marci 2022 ako brigádny generál a zástupca veliteľa SOV po vojenskej agresii Ruska vo Vyšnom Nemeckom na hranici s Ukrajinou.

Po maturite v roku 1986 začal študovať Vojenskú vysokú školu vo Vyškove na Morave. Štúdium ukončil v roku 1990 v odbore veliteľsko-inžinierskom motostreleckom. Základnými veliteľskými funkciami bol poverený v motostreleckom útvere v Trebišove. V roku 1996

pôsobil ako veliteľ mechanizovaného práporu v Michalovciach. Štábne funkcie zastával na veliteľstve brigády v Prešove a na veliteľstve pozemných síl v Trenčíne. Od roku 2012 bol veliteľom 2. mechanizovanej brigády Prešov. V rokoch 2015 – 2016 absolvoval postgraduálne štúdium na Armádnej vojnej škole Spojených štátov (US Army War College) v Pensylvánii. Po návrate pôsobil ako veliteľ Strategického centra krízového manažmentu GŠ. Od roku 2020, pred odchodom na SOV, velil pozemným silám.

Pavol Vitko
Foto: OS SR, autor

Generáli na Cypre

Najvyšší predstaviteľ Organizácie Spojených národov na Cypre Khassim Diagne spolu s veliteľom síl UNFICYP generálmajomom Erdenebatom Batsuurim privítali v chránenej zóne OSN náčelníkov generálnych štábov slovenských a slovenských ozbrojených síl generálporučika Roberta Glavaša a generála Daniela Zmeka. Zhovárali sa o aktuálnej bezpečnostnej situácii a mierových aktivitách misie na ostrove. Náčelníci tiež navštívili slovenských a slovenských mierotvorcov.

Prihraničné stretnutie

Koordinácia pri zavádzaní bojových lietadiel F-16 do výzbroje Ozbrojených síl SR bola jednou z hlavných tém rokovania náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Daniela Zmeka s náčelníkom Generálneho štábu Poľskej armády generálom Wiesławom Kukulom v Centre výcviku poľských pozemných síl v Poznani. Generáli diskutovali o podpore pri zavádzaní nových lietadiel, ako aj o posilnení spolupráce v oblasti výcviku a technickej koordinácie. Rokovanie sa zameralo aj na rozvoj spolupráce medzi Centrom výcviku pozemných síl v Poznani a Centrom výcviku Lešť na Slovensku a na podporu Ozbrojených síl SR pri budovaní mechanizovanej brigády a dosiahnutí jej plnej operačnej spôsobilosti. Počas návštevy výcvikového priestoru v Biedrusku sa generál Zmeko oboznámil s výcvikom poľských tankistov a vyskúšal si tiež riadenie tanku K2 Black Panther.

Generál Zmeko v akadémii

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zemko navštívil Akadémiu ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Kadetom tretieho až piateho ročníka prednášal o aktuálnych výzvach, ktorým čelia ozbrojené sily v rýchlo sa meniacom bezpečnostnom prostredí. Popoludní zavítal k budúcim podplukovníkom a plukovníkom, ktorí sa práve na pôde AOS kariérne vzdelávajú vo Vyššom veliteľsko-štábnom kurze. Účastníci kurzu privítali možnosť diskutovať s najvyšším vojenským funkcionárom OS SR.

■ V Centre výcviku Lešť sa pod vedením Vojenskej polície konalo cvičenie slovenských a českých špecialistov na ochranu osôb Protector 2025. Prinieslo nielen zdokonalenie taktických postupov, ale aj posilnenie spolupráce slovenských a českých vojenských policajtov.

■ Štábný kaplán 81. krídla Sliach npor. Dominik Jáger absolvoval duchovno-pastoračnú návštevu jednotky SLOVCON v misii UNFICYP na Cypre. Na jednotlivých pozíciách Sektora 4, kde pôsobia slovenskí vojaci, spoločne slávili slávnosť Všetkých svätých a spomínali na zosnulých. V Tábore generála Štefánika vo Famaguste si spoločným nástupom a zapálením sviec uctili príslušníkov misie, ktorí počas nasadenia prišli o život.

■ 31. októbra ukončil pôsobenie historicky prvý zástupca vedúceho ÚNVP pri SHAPE plk. gšt. Vladimír Dutka. Vo funkcii ho od 1. novembra vystriedal plk. gšt. Tomáš Pjenteľ.

■ V kasárňach rožňavského 54. raketometného oddielu sa konal slávnostný nástup pri príležitosti odovzdania funkcie veliteľa oddielu. Odchádzajúci veliteľ pplk. Norbert Hutka odovzdal velenie svojmu nástupcovi mjr. Petrovi Kalnovi.

■ V priestoroch Duklianskych kasární v Michalovciach počas slávnostného nástupu prevzatím bojovej zástavy oddielu z rúk veliteľa 5. delostreleckého pluku plk. gšt. Jána Hrica prevzal zodpovednosť za 21. samohybný delostrelecký oddiel nastupujúci veliteľ mjr. Marcel Leferovič. Odchádzajúci veliteľ pplk. Michal Németh sa stal koordinátorom palebnej podpory – náčelníkom delostrelectva na Generálnom štábe OS SR.

■ Poddôstojnícku akadémiu 7. výcvikového pluku v Martine po prvý raz navštívil britský vojenský atašé v Slovenskej a Českej republike plukovník Jonathan Kitson. Prezrel si priestory akadémie, oboznámil sa s jej činnosťou, štruktúrou a obsahom vzdelávacieho procesu. Zúčastnil sa aj na slávnostnom vyradení absolventov poddôstojníckeho kurzu OR-5. V rámci návštevy bola pre frekventantov akadémie pripravená prednáška britského inštruktora z BMATT WO1, ktorá sa zamerala na skúsenosti z výcviku a vedenia poddôstojníkov.

■ Výcviková jednotka vojenských misií 7. výcvikového pluku realizovala výcvik vojenských pozorovateľov UNTSO, ktorí budú pôsobiť na Blízkom východe. Teoretická časť prípravy bola obohatená o skúsenosti príslušníkov, ktorí už pôsobili v pozorovateľskej misii a tiež o prednášky príslušníkov US Civil Affairs Teamu či Ministerstva vnútra SR. Výcvik vyvrcholil trojdňovým záverečným cvičením v posádkovom cvičisku Sučany.

■ Strelnica bojových vozidiel Centra výcviku Lešť bola dejiskom záverečnej fázy kurzu strelcov KPVT/PKT príslušníkov 3. protiletadlovej raketovej skupiny nitrianskej 11. brigády Vzdušných síl OS SR. Po završení kurzu 27 strelcov absolvovalo streľby z vozidiel vybavených lafetovanými zbraňami. Celkové hodnotenie jednotky bolo výborné. Najviac bodov nastrieľal des. Marián Blaško, kurz najlepšie absolvovala vojačka 2. st. Nikol Vaňová.

■ V priestoroch výcvikovej základne Ďažď sa uskutočnilo jesenné kolo prestížnej vojenskej súťaže Baltic Warrior, ktorá dvakrát ročne preveruje fyzickú kondíciu, odolnosť a tímového ducha príslušníkov mnohonárodnej brigády NATO v Lotyšsku. Na štart sa postavili aj tri tímy slovenského kontingentu – dva mužské a jeden zmiešaný tím. Ten v zložení poručíka Šafáriková – nadrotmajster Turiak vo svojej kategórii zvíťazil.

Deň Vojenského spravodajstva

Ak si prelistujete nový stolový kalendár Ministerstva obrany SR na rok 2026, prvý raz v ňom nájdete Deň Vojenského spravodajstva. Aj o ňom sme sa rozprávali s riaditeľom vojenských spravodajcov generálmajorom Jurajom Štefankom.

genmjr. Juraj Štefanka

Z čoho vychádza táto novovzniknutá tradícia?

Deň Vojenského spravodajstva je sviatkom, ktorý sme si po prvýkrát uctili tento rok. Dátum, na ktorý pripadá, má historický význam. Práve 25. októbra 1919 vzniklo v rámci Zemského vojenského veliteľstva v Bratislave Druhé spravodajské oddelenie. To riadilo spravodajskú činnosť na vtedajšom území Slovenska. Išlo teda o založenie prvej organizovanej vojenskej spravodajskej služby na území novej Československej republiky.

Samotný impulz na vznik novej tradície prišiel v roku 2024, keď sme oslavovali 30. výročie založenia Vojenského spravodajstva. Pri tejto príležitosti sme zorganizovali slávnostný nástup našich príslušníčok a príslušníkov. Bol vôbec prvým tohto druhu v novodobých dejinách našej služby. Príležitosť takto vidieť všetkých, ktorí sa podieľajú na tom, aby bolo Vojenské spravodajstvo uznaným subjektom v domácej, ako aj medzinárodnej sfére, bola tiež motiváciou, aby sme ich za nesmierne obetavú, záslužnú a odbornú činnosť mohli oceniť aj formou pravidelných výročných nástupov. Je to dôležité – Vojenské spravodajstvo je jedným zo základných pilierov bezpečnosti a obrany Slovenskej republiky a aj naši kolegovia sa teda starajú o to, aby sme tu žili bezpečnejšie. No a keď sme historické súvislosti spoločne s myšlienkou uznania úsilia a obety predstavili podpredsedovi vlády a ministrovi obrany SR Robertovi Kaliňákovi, tak náš zámer plne podporil. Takto sa náš sviatok dostal aj do spomenutého kalendára.

Zároveň vznikla aj ďalšia forma uznania.

Áno, Čestný odznak Vojenského spravodajstva. Ten oficiálne schválila aj Rada pre vojenskú symboliku. Toto ocenenie v sebe nesie symbol hlbokej lojality, profesionality a oddanosti štátu a podieľaní sa na jeho bezpečnosti a obrane. Jeho udelenie bude vyjadrením uznania a poďakovaním za mimoriadne zásluhy príslušníčok a príslušníkov, ktorí prispievajú k službe vlasti a často plnia náročné úlohy na úkor osobného života.

Čo bolo podstatou vášho príhovoru v rámci prvého Dňa Vojenského spravodajstva?

Ako som už spomenul, snažil som sa prejaviť vďačnosť za usilovnú, obetavú a často srdečnú činnosť a námahu, ktorú kolegovia odvádzajú. Len vďaka nezlomnému nasadeniu našich príslušníčok a príslušníkov a ich profesionalite je Vojenské spravodajstvo rovnocenným partnerom v medzinárodnej spravodajskej komunite. Vojenské spravodajstvo by som prirovnal k strojčeku z hodínok, v ktorom do seba presne zapadá kvantum ozubených koliesok – príslušníčok

a príslušníkov, z ktorých každé má jedinečnú úlohu a len spoločnou energiou umožňujú plniť svoju úlohu. Som hrdý na to, že táto metafora u nás takto funguje.

Aký bol váš dôraz k budúcim úlohám Vojenského spravodajstva?

Charakteristikou súčasnosti je dynamický vývoj. Obdobie, v ktorom sme vyrastali, je diametrálne odlišné od toho, v ktorom žijeme dnes. To, čo kedysi ohrozovalo našu bezpečnosť a integritu, môže dnes predstavovať marginálnu hrozbu a naopak, to čo v minulosti možno ani neexistovalo, môže tvoriť základ pre potenciálne hrozby do budúcnosti. Preto bol jeden z mojich odkazov založený aj na vyzdvihnutí unikátnej schopnosti našich kolegov adaptovať sa a napredovať. Ich nasadenie vnímam ako nezlomnosť živého organizmu, vďaka ktorému sa Vojenské spravodajstvo neustále rozvíja a vyvíja. Len tak je schopné včasne a adekvátne reagovať a odpovedať na dianie vo svete. Podľa mňa je práve táto naša prispôbivosť a profesionalita dôvodom, prečo sme sa ako služba stali pevným základom regionálneho, ako aj medzinárodného spravodajstva. Náš cieľ je totiž jasný – zabezpečiť, aby svet okolo nás bol bezpečnejším miestom, aby ľudia na Slovensku mohli aj vďaka nám žiť v krajine, v ktorej sa neboja o vlastnú bezpečnosť a ktorá ich ochráni a aby sa na nás aj naďalej mohli spoliehať naši zahraniční partneri.

A vaše vianočné želanie?

Predovšetkým si želim, aby sme ciele Vojenského spravodajstva dokázali plniť aj naďalej s neutíchajúcim úsilím, nezlomnou vôľou a v súlade s našimi etickými a profesionálnymi hodnotami. Čitateľom Obrany, kolegom v našom rezorte, by som rád poprial, aby sme si počas blížiacich sa vianočných sviatkov vedeli nájsť priestor na plnohodnotný fyzický a duševný oddych a aby sme strávili čas so svojimi blízkymi čo najzmysluplnejšie.

Pavol Vitko

Ako vojenčili bubeníci, trubači a vojenský muzikanti

Už na úsvite ľudskej civilizácie sa používali kostené píšťalky, zvieracie rohy a jednoduché bubienky na prenos loveckých, neskôr aj bojových signálov. Zvuk bubna oznamoval nebezpečenstvo, bil na poplach, zvolával bojovníkov a vyzýval ich do boja.

Tóny trúbky či píšťaly boli spravidla signálom na útok či na ústup.

Vojenská muzika uhorského pešieho pluku okolo roku 1820

Za tridsaťročnej vojny (1618 – 1648), keď sa podľa novej taktiky do bitky nastupovalo v uzatvorených kolónach a potom v lineárnej zostave, bolo dôležité aj v prípade vojenských muzikantov uplatniť nový hudobný prejav, v ktorom dominoval rytmus usmerňujúci rovnomerný pohyb vojakov. Bubeník, v staršej slovenčine tambor či tambur, určoval rytmus pochodujúcich pešiakov a priamo v boji bubnovaním odovzdával vopred dohodnuté signály. Pri udávaní rytmu mal dôležitú úlohu hudobný nástroj s hrkálkami a zvončekmi na tyči – ľudovo zvaný ozembuch, ktorý bol

zároveň taktovkou. V jazdectve sa pri odovzdávaní povelov využívali trubači a tympanisti, čiže bubeníci, ktorí mali dva veľké bubny – tympany pripevnené po oboch stranách sedla koňa.

Názorná príručka

Vo všeobecnej ilustrovanej vojenskej príručke z roku 1700 vojenských muzikantov slovom a obrazom približujú tri obrázky. Pri znázornení trubača a tympanistu sa uvádza: „Každá jazdecká kompánia má trubača, ktorý prijíma rozkazy od štábného ubytovateľa. Jeho povinnosťou je zatríbiť, keď sa má nasadať na kone, pri nástupe stráže, pred pochodom, na poplach, do útoku, na ústup a pri nástupe, ako aj vtedy, keď sa švadróna musí vydať na pochod. Tympanista ide niekoľko krokov pred trubačom, a v bojovej zostave stoja obidvaja na pravom krídle švadróny. Rovnaké úlohy plnia v súčasnosti takmer pri všetkých plukoch. V duchu zásad vojenskej cti sa vyžaduje, aby v bitkách a šarvátkach spoluvojníci dbali na ich obranu a záchranu.“

Obrázok pešieho a jazdeckého tambora sprevádza text: „Kráľovskí mušketeri, jazdeckí granátnici a dragúni majú tamborov alebo bubeníkov na koňoch, ktorí v týchto jednotkách vykonávajú takmer všetko to, čo bubeníci v pechote. Ich činnosť spočíva vlastne v tom, že bubnujú

na svitaní pri budičku, na znak výstrahy a vyhlásenia poplachu i nástupu, pri ohlasovaní pochodu, ústupu a kapitulácie. A mimochodom, hlavný tambor pri nás každú večer a každé ráno rozkaz.“

Treťou znázornenou dvojicou v ilustrovanej príručke z roku 1700 je píšťalkár a hobojista, o ktorých sa píše: „Píšťalkárov bolo kedysi viac, než ich je teraz, keď takmer úplne vymizli s výnimkou švajčiarskych kompánií. Naproti tomu, pokiaľ ide o hobojistov, nachádzajú sa v kompániách mušketerov, v kráľovskom pluku a u dragúnov.“

Dôležité úlohy pri výcviku i v boji

Pri výcviku mušketerov v 17. storočí sa využívali predovšetkým zvuky bubna. Nabíjanie pôvodnej muškety trvalo niekedy takmer 15 minút, pri novom type muškety ku koncu 17. storočia sa znížilo na dve minúty. Nabíjanie a strelba zo

Habsburský štábný trubač na prelome 17. – 18. storočia, litografia Franza Gerascha

zdokonaleného typu muškety boli rozvrhnuté spravidla do deviatich úkonov načasovaných na 95 temp, každé trvalo vyše sekundy. Rýchlosť temp určoval pri výcviku práve bubeník.

Tambori, čiže bubeníci, patrili spolu s trubačmi, píšťalkármi a hobojistami medzi vojenských muzikantov, ktorým v pravidelných armádach pripadla dôležitá úloha nielen v bojovej činnosti, ale aj v mierovom každodennom vojenskom živote.

Bubeník a píšťalkár v čase tridsaťročnej vojny na litografii Franza Gerascha

Bubeník uhorskej pechoty v prvej polovici 18. storočia

Bubeník určoval rytmus pochodu pešiakov a priamo v boji bubnovaním odovzdával vopred dohodnuté signály, tóny píšťalkárov mali navodzovať príjemnú náladu a zvyšovať bojové odhodlanie. Za Márie Terézie bubeníci tympanisti slúžili aj v husárskych i dragúnskych plukoch; po sedemročnej vojne roku 1768 ich však zrušili a pri odovzdávaní povelov či signálov sa v jazdectve využívali už len trubači.

K vzniku a rozvoju vojenskej hudby prispelo viacero okolností, predovšetkým však to, že vojenski muzikanti sa stali neodmysliteľnou súčasťou vojnovaj aj mierovej vojenskej každodennosti. V 18. storočí, odkedy sa začali vydávať reglementy (predpisy) o vojenskej hudbe, vojenski muzikanti pred stanom či príbytkom veliteľa pluku hneď ráno zvykli hrať vojenské piesne a marše či menuety. Svojou hudobnou produkciou obveseľovali pri rôznych príležitostiach a slávnostiach už nielen vojakov, ale aj verejnosť.

Bubeník si musel osvojiť viacero konvenčných spôsobov bubnovania, napríklad pri poplachu, pri výzve zhromaždiť sa, pri nástupe do stráže a do služby, pri budičke i večierke. Zároveň musel poznať aj škálu bubnových či hudobných signálov nepriateľa.

V roli parlamentárov

Bubeníci sa využívali aj ako parlamentári, keď podľa zaužívanej vojenskej obyčaje bubnujúc a mávajúc bielu šatku v ruke kráčali smerom k nepriateľskej pevnosti alebo pozícii. Vo vzdialenosti zhruba 500 krokov pred nepriateľom sa bubeník zastavil, sem poňho prišli vojaci protivníka, zviazali mu oči a odviekli ho k veliteľovi; po odovzdaní listu alebo odkazu a prevzatí odpovede, bubeníka odviekli so zviazanými očami späť.

Podľa reglementu Márie Terézie z roku 1749 slúžilo v každom pešom pluku 52 bubeníkov, štyria v dvoch granátnických stotínach (rotách), čiže v každej stotine po dvaja, v 16 radových peších streleckých stotínach bolo dovedna 48 bubeníkov, v každej stotine po traja. Popri nich bolo v pešom pluku 8 hobojsťov, ako aj 20 píšťalkárov; a to štyria v dvoch granátnických stotínach a 16 v radových peších stotínach. Podľa predpísaného tabuľkového stavu v pešom pluku malo byť dovedna 2 408 mužov, z nich bolo až 80 muzikantov.

Vojenski muzikanti mali vyšší žold než radoví vojaci. Najlepšie platený bol plukovní bubeník, ktorý bol zaradený do štábu pluku a dostával mesačne 3,33 zlatého v mieri a 5,26 zlatého za vojny, popri tom mal nárok na jednu tzv. chlebovú porciu denne, ktorej mesačná hodnota predstavovala 1 zlatý a 30 gracijarov. Ostatní muzikanti v pluku mali denný žold 3 a pol gracijara v čase mieru a 6 gracijarov za vojny; aj oni mali nárok na jednu chlebovú porciu. Žold sa im vyplácal nie raz za mesiac, ale spravidla každý piaty deň, aby ho hneď celý neminuli či neprepili. Gracijar bola drobná minca do roku 1857 s prevodným vzťahom 1 zlatý = 60 gracijarov.

V istej rakúskej ročenke z roku 1796 sa píše: „Vojenská hudba je buď jednoduchá poľná muzika alebo hudba turecká... Rozdelenie stráže sprevádza poľná muzika. Tureckú hudbu je počuť v letných mesiacoch pri peknom počasí pred kasárňami, občas aj pred hlavnou strážnicou.“

Poľnú muziku vtedy tvorili 2 hobojsťi, 2 fagotisti a 2 hráči na roh. Hudba na-

zývaná turecká mala 2 hoboje, 2 fagoty, 2 klarinety, 1 flautu, 1 trúbku, 2 rohy, 1 triangel, 1 veľký a 1 malý bubon a pár činelov. Na čele vojenskej kapely v peších plukoch stál plukovní bubeník, ktorý sa staral o hudobný materiál, viedol pochodovú hudbu a zastupoval kapelníka. V jazdeckých plukoch túto úlohu plnil štábný trubač.

V roku 1822 boli vydané nové predpisy o plukovních hudbách. Stanovili počet muzikantov v pluku na 34 mužov, zároveň predpisovali aj jednotnú uniformu vojenských hudobníkov. V roku 1860 mala habsburská armáda 164 plukovních orchestrov, v ktorých slúžilo takmer 5-tisíc muzikantov. Za zlatú éru vojenskej hudby sa považuje obdobie na konci 19. a začiatku 20. storočia. Zakrátko potom však už vojenskú muziku a osobitne zvuk poľníc sprevádzala dunivá a smrtonosná kanonáda prvej svetovej vojny.

Vojenski hudobníci okolo roku 1820

Pokračovateľom dávnych tradícií vojenských muzikantov a hudobníkov sú u nás v súčasnosti Vojenská hudba Ozbrojených síl SR a Vojenská hudba Banská Bystrica, začlenené do štruktúr Veliteľstva posádky Bratislava.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vývoj uniform píšťalkárov a bubeníkov habsburskej armády v rokoch 1640 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Vývoj uniform trubačov a bubeníka habsburskej armády v rokoch 1620 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Kráľovná Emma

„Verila som, že to môžem dokázať, do posledného metra som do toho dala všetko, snažila sa každú stotinku – a som šťastná, že to vyšlo,“ povedala 30. októbra v rámci vyhlasovania najlepších športovcov rezortu obrany kráľovná večera Emma Zapletalová keď hovorila o svojej bronzovej medaile z majstrovstiev sveta.

Atlétke Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica, ktorá na tohtoročnom atletickom svetovom šampionáte v Tokiu získala senzačný bronz v behu na 400 metrov cez prekážky v slovenskom rekorde 53:00 sek z hľadiska banskobystrickej Štátnej opery tleskali aj štátny tajomník Ministerstva obrany SR Igor Melicher, generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič a ďalší hostia.

PodĎakovane formou medaily

„Veľmi pekne by som sa chcela poďakovať Dukle a všetkým ľuďom, ktorí pri mne stáli, ktorí sa na mňa nevykašľali a dali mi šancu, podporu a podmienky, aby som sa mohla vrátiť späť a odvdáčiť sa v podobe tejto bronzovej medaily z majstrovstiev sveta,“ povedala dojatá Emma Zapletalová, pričom spomenula tiež rodinu, trénerov, fyzioterapeuta, atletický zväz. Všetci jej fanúšikovia pritom vedeli, že Emma si prešla ťažkým obdobím vrátane zranení – a tí malovernejší si kladli otázku, či sa ešte niekedy vráti do vrcholovej formy. Dokázala to nielen skvelým bronzom na majstrov-

stvách v Japonsku, ale už 24. januára vytvorila slovenský rekord na 400 metrov v hale v Ostrave a 17. júna vonku v Banskej Bystrici. Svoje slovenské rekordy postupne zlepšovala aj 21. júna v Ženeve, 28 júna v Maribore či 19. júla v Londýne. Skvelým rekordom 53,18 a mimoriadnym úspechom bolo už jej 2. miesto v behu na 400 metrov cez prekážky vo finále Diamantovej ligy v Zürichu. Aj jej bronzový beh v Tokiu bol v znamení slovenského rekordu – a to rovných 53,00 sek.

V hlavnej kategórii oceňovaných sa na druhom mieste umiestnil zápasník Tajmuraz Salkazanov. Vo voľnom štýle do 74 kg vybojoval bronz na majstrovstvách sveta aj Európy. Tretí nadrotmajster Jurajovi Tužinský si v disciplíne vzduchová pištoľ 60 rán vystrieľal zlatú medailu na majstrovstvách Európy.

„Dukla je symbol tradície, výborných výkonov, neoblomnej vôle a významných mien, ktoré písali históriu slovenského športu,“ prihovril sa najlepším, ako aj ostatným prítomným Peter Krajčírovič, generálny tajomník služobného úradu Ministerstva obrany SR, ktorý všetkých pozdravil aj

”

„Toto ocenenie je pre mňa špeciálne, je prvé a ešte aj za prvé miesto. Som veľmi rada, že Dukla ma podržala, i keď som nemala výsledky.

Dostala som šancu na výnimku, dostala som podporu, možnosť i podmienky na to, aby som sa vrátila k dobrým výsledkom. Som rada, že som to Dukle spätne v podobe bronzu z majstrovstiev sveta vrátila. Takto som sa mohla odvdáčiť aj za podporu a financie, ktoré do mňa vkladala. Som rada, že môžem byť Dukláčka roka.“

Emma Zapletalová
vojenská športovkyňa roka

„Slovenskému športu treba nastaviť zrkadlo – Dukla má byť centrom športovcov s potenciálom dosahovať špičkové výsledky na olympiádach či svetových šampionátoch. Úspech nie je samozrejmosť, ale výsledok systematickej práce, disciplíny a vytrvalosti. Našou úlohou je vytvárať pozitívne vzory a nadväzovať na tradíciu Dukly, aby sme inšpirovali mladé generácie a celú verejnosť.“

Gabriel Baran
riaditeľ Vojenského športového centra Dukla

v mene podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka. P. Krajčírovič sa poďakoval športovcom aj Dukle za "tvrdú drinu" a výbornú reprezentáciu, a ocenil, že je dôležité, aby mladí ľudia nevnímali ako svoje vzory len rôznych influencerov, ale aby boli symbolom vytrvalosti, pevnej vôle, disciplíny a úspechu spojeného s uznaním a radosťou práve športovci.

Mládežníci do toho!

Ak bol vlani biatlonista Jakub Borguľa na juniorských majstrovstvách Európy štvrtý, tento rok už na obsadil 2. miesto v rýchlostných pretekoch na 10 km na juniorských majstrovstvách sveta. Aj preto v mládežníckej kategórii postúpil z minuloročného druhého na aktuálne prvé miesto.

Plavkyňa Tamara Potocká vynikla na majstrovstvách Európy do 23 rokov striebrom na 50 m motýlik a bronzom na 200 m polohové preteky. No a tretí najlepší mládežník Dukly džudista Benjamín Mašaš je na majstrovstvách Európy U23 získal vo váhovej kategórii do 100 kilogramov bronzovú medailu, ku ktorej pridal výborné 5. miesto na Svetových armádnych hrách CISM.

Tréner a legendy

Trénerom roka sa stal Miroslav Marko, ktorý desaťrošie vedie Juraja Tužinského a ktorý bol pred časom v drese Dukly sám zlatým aj strieborným strelcom na majstrovstvách sveta juniorov a dvakrát sa stal akademickým majstrom sveta.

Do Siene slávy bol uvedený uznávaný atletický tréner Jozef Hanušovský, ktorý v Dukle trénoval ešte olympijského víťaza v hode oštepom Jana Železného, našu najúspešnejšiu kladivárku Martinu Hrašnovú či najlepšieho oštepára Dukly a Slovenska Jakuba Kubinca – a ktorý aj vo svojich 75- rokoch trénuje oštepársku mládež. Druhou legendou Dukly bol aj oficiálne vyhlásený Matej Tóth. Olympijský víťaz z chôdzy na 50 kilometrov v brazílskom Rio de Janeiro (2016) a majster sveta v rovnakej disciplíne z Pekingu (2015), plus dvojnásobný držiteľ striebra z dvoch majstrovstiev Európy (2014 – Zürich, 2018 – Berlín), ktorý bol v rokoch 2021 až 2024 riaditeľ VŠC Dukla a dnes pôsobí o. i ako viceprezident Slovenského atletického zväzu a vedie Športovú akadémiu Mateja Tótha, ktorá sa venuje pohybovému rozvoju detí a mládeže.

Ambície a pozdrav vojakom

„Slovenskému športu treba nastaviť zrkadlo a Dukla má byť centrom športovcov s potenciálom dosahovať špičkové výsledky na olympiádach či svetových šampionátoch,“ definoval svoje ambície v pozícii riaditeľa VŠC Dukla Gabriel Baran. Dodal: Úspech nie je samozrejmý, ale výsledok systematickej práce, disciplíny a vytrvalosti. Našou úlohou je vytvárať a prezentovať hodnoty športu, vytvárať pozitívne vzory a nadväzovať na tradíciu Dukly, aby sme inšpirovali mladé generácie a verejnosť.“

Kráľovnej slávnostného večera športu v rezorte obrany (a po vyhlásovaní 8. novembra aj kráľovnej slovenskej atletiky) Emmy Zapletalovej sme sa ešte spýtali ako vníma službu vojakov. A či by si samú seba vedela predstaviť vo vojenskej uniforme? „Je mi jasné, že služba vojakov je potrebná pre národ a štát, som rada a hrdá, že ich máme. No seba si neviem predstaviť, ako by som utekala cez prekážky aj so samopalom v ruke. Bez zbrane to áno. Osobne som nekonfliktný pokojný človek a vidí sa mi, že vojenská služba si vyžaduje aj dynamiku trochu iného typu. V každom prípade všetkých vojakov pozdravujem a držím im palce. Tak ako sa ja do každého tréningu a do každých pretekov budem snažiť dať všetko, tak nech nás vojaci poriadne bránia.“

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, TASR

Made in DUKLA

Aj keď športovci Dukly vždy hrali v ankete Atlét roka dôležitú úlohu, v roku 2025 doslova dominovali.

V kategórii dospelých mali v prvej desiatke až osem športovcov. Emma Zapletalová (400 m. prek. a šprinty) na prvom mieste zvíťazila pred Dominikom Černým (chôdza) a vlnajšou víťazkou ankety Gajanovou (stredné trate) s veľkým náskokom 164, respektíve 218 bodov. Z Dukla ďalej zabodovali Daniela Ledecká (400 m. prek. a šprinty), Hana Černá – Burzalová (chôdza), Viktória Forster (šprinty a prekážky, vlani druhá), Peter Fraňo (trailové behy) a desiaty bol Matej Baluch (400 m. prek.

a šprinty, ktorý sa výrazne posunul z vlaňajšieho 22. miesta). Len na siedmom a deviatom mieste sa umiestnili atléti z iných kubov.

Hlavnou skokankou bola a titul Prekvapenie roka s výrazným náskokom získala Emma Zapletalová. Po troch rokoch problémov a štyroch únavových zlomeninách sa totiž vlani v tejto ankete neumiestnila vôbec.

Dukla bodovala aj na prvých dvoch miestach v kategórii tréner roka. Brams Peters, ktorý vedie Emmu Zapletalovú, zvíťazil pred Romanom Benčíkom, trénerom našich chodcov.

Jedným z dvoch nových členov Siene slávy slovenskej atletiky sa stal Július Nyárjas, bývalý atlét, tréner a zástupca riaditeľa Dukly, zakladateľ a organizátor výškarskej Banskobystrickej latky, chodeckej Dudinskej päťdesiatky či vrhačského mítingu Hont.

„Dukla je nenahraditeľná súčasť slovenskej atletickej reprezentácie a v slovenských podmienkach si neviem predstaviť alternatívu zázemia pre vrcholových slovenských atlétov. Vďaka spolupráci Dukla – Slovenský atletický zväz dokážeme konkurovať svetovej špičke,“ konštatoval viceprezident zväzu a predchádzajúci riaditeľ Dukly Matej Tóth.

„Atletika je pre nás v Dukle dominantným športom a teším sa, že dominuje aj v rámci Slovenska. Veríme v ďalšie výsledky na európskej a svetovej úrovni. Špičkoví atléti majú našu plnú podporu,“ potvrdil súčasný riaditeľ VŠC Dukla Gabriel Baran.

Boje na Radcliffovej línii

Po teroristickom útoku z 22. apríla 2025 v Pahalgame, pri ktorom zahynulo 25 občanov Indie na indickej strane Kašmíru, sa eskalácia vzájomného konfliktu dostala do roviny, ktorú sme nevideli prinajmenšom od roku 2019.

Konflikt medzi Indiou a Pakistanom trvá od počiatku delenia Britskej Indie na dva samostatné celky, teda na Indické domínium a Pakistanské domínium. V roku 1947 sa naštartovali procesy ustanovenia nových hraníc na základe Radcliffovej línie.

Rozdelenie podľa náboženstva

Kľúčom k rozdeleniu štátnosti sa stala náboženská príslušnosť obyvateľstva k moslimskej viere alebo k hinduizmu. No už prvá indicko-pakistanská vojna sa začala v októbri 1947. Územie Kašmíru bolo v tom čase súborom kniežacích štátov pod správou hinduistických kniežat, avšak s majoritou moslimského obyvateľstva. Pakistan sa obával, že najväčší

zo štátov Džammú a Kašmír sa pripojí k Indii, čo sa aj stalo. Preto vyslal svoje milície do sporného územia. Táto prvá vojna položila základ budúcich sporov a politických rozhodnutí oboch krajín. Nasledovali ďalšie tri vojny a nespočetné množstvo konfliktov, pohraničných šarvátok, incidentov, ktoré trvajú kontinuálne dodnes.

Počas tretej indo-pakistanskej vojny Pakistan stratil značnú časť územia. Bol to Východný Pakistan, teda dnešný Bangladéš. To ešte viac motivovalo krajinu na cestu vývoja jadrových zbraní, ktoré vnímala ako jedinou záruku bezpečnosti a vojenského antagonizmu voči Indii.

Zo štyroch regulárnych vojen tri sa odohrávali na spornom území Kašmíru pozdĺž tzv. línie kontroly, ktorá dosahuje cez 740 km. Kašmír pritom predstavuje významný zdroj vody, nakoľko Pakistan je veľmi vystavený klimatickým zmenám a veľké časti územia sa menia na púšť.

Pakistan však často popiera svoje militantné aktivity na území Kašmíru kontrolovanom Indiou. S nepriamou pakistanskou podporou, na ktorú odkazujú aj indické zdroje, tu dlhodobo pôsobí niekoľko zástupných proxy teroristických skupín. Zjednocujúcim faktorom je boj za moslimský Kašmír ako jednotné územie pod kontrolou Pakistanu.

Útok a následky

V 2019 si samovražedný útok na konvoj indických síl vyžiadal smrť najmenej 40 vojakov. Zodpovednosť si pripísala pakistanská skupina Jaish-e-Mohammad. Tragický útok v Pahalgame v roku 2025 sa zase považuje za najsmrteľnejší útok na civilistov v Indii série dvanástich koordinovaných te-

roristických útokov v Bombaji v roku 2008. K zodpovednosti sa prihlásil Front odporu, odštiepená skupina napojená na Laškar-e-Taiba.

Britský právnik Cyril Radcliff, ktorý predsedal komisiám stanovujúcim v roku 1947 hranice v provinciách Paňdžáb a Bengálsko, by zrejme neveril, že aj po skoro ôsmych desaťročiach je ich nosnou charakteristikou nepokoj, napätie a boje. Tu treba dodať, že obrovským dopadom aprílového teroristického útoku malo vypovedanie zmluvy o vodných zdrojoch v rieke Indus z roku 1960, kde Pakistan aj India sú signatúrne strany. Pozastavenie platnosti zmluvy vyvolalo v Pakistane neistotu, keďže povodie Indus zavlažuje približne 80 % jeho pôdy a poľnohospodárstvo živi veľkú časť jeho obyvateľstva.

A aké malo pokračovanie napätia medzi Indiou a Pakistanom v ostatných mesiacoch roku 2025?

India 7. mája spustila operáciu Sindoor s útokmi na infraštruktúrne zariadenia súvisiace s terorizmom. Nasledoval štvordňový vojenský konflikt, pričom boli zasiahnuté dôležité vojenské, ako aj civilné ciele na oboch stranách. Ozbrojený stret krajín vlastniacich jadrové zbrane de- eskaloval až po priamej intervencii administratívy amerického prezidenta Donalda Trumpa. Napätie však trvá aj naďalej.

Michal Pazič

kancelária štátneho tajomníka MO SR

Foto: SITA

India

Indická republika, je štát v južnej Ázii. Je siedmou najväčšou krajinou podľa rozlohy, najľudnatejšou krajinou od júna 2023 a od získania nezávislosti v roku 1947 najľudnatejšou demokraciou na svete. Na juhu ju ohraničuje Indický oceán, na juhozápade Arabské more a na juhovýchode Bengálsky záliv, na západe má pozemné hranice s Pakistanom, na severe s Čínou, Nepálom a Bhutánom a na východe s Bangladéšom a Mjanmarskom. India je členom Spoločenstva národov – Commonwealthu.

Hlavné mesto: Naí Dillí (New Delhi)

Úradné jazyky: hindčina, angličtina a 21 miestnych jazykov

Štátne zriadenie: federatívna parlamentná republika

Vznik: získanie nezávislosti od Spojeného kráľovstva 15. augusta 1947, vyhlásenie republiky 26. januára 1950

Rozloha: 3 287 263 km²

Počet obyvateľov – odhad 2023: 1,43 miliardy

Pakistan

Pakistanská islamská republika je štát v južnej Ázii. Na juhovýchode susedí s Indiou, na severovýchode s Čínou, na severozápade s Afganistanom, na juhozápade s Iránom a z juhu ho ohraničuje Arabské more. S takmer 250 miliónmi obyvateľov je Pakistan piata najľudnatejšia krajina sveta a po Indonézii je taktiež druhou najľudnatejšou moslimskou krajinou. Pri vzniku v roku 1947 mal len 32 miliónov obyvateľov a predpokladá sa, že do roku 2045 bude ich počet presahovať 330 miliónov. Rozlohou je 33. najväčšia krajina sveta. Je členom Spoločenstva národov – Commonwealthu.

Hlavné mesto: Islamabad

Úradné jazyky: urdčina, angličtina

Štátne zriadenie: parlamentná republika

Vznik: 14. august 1947

Rozloha: 881 913 km²

Počet obyvateľov – sčítanie 2023: 241 499 431

Ženy, mier a bezpečnosť

O jesennej Medzinárodnej vedecko-odbornej konferencii k 25. výročiu Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti sa rozprávame s generálnym riaditeľom Sekcie personálnych a sociálnych činností Ministerstva obrany SR Martinom Rímešom.

V čom bola konferencia výnimočná?

Takáto aktivita u nás dosiaľ neorganizovala. Realizovala sa s podporou akadémie ozbrojených síl, osobitne jej rektora a katedry spoločenských vied a jazykov. Je skvelé, že sa do nej zapojilo široké spektrum účastníčok a účastníkov z akademickej obce, ako aj z praxe z viacerých bezpečnostných odborov vrátane policajného, či z finančnej správy. Jej zorganizovanie považujem za pozitívny krok v plnení úloh v tejto špecifickej oblasti s nadnárodným presahom.

Čo je hlavným prínosom tejto agendy?

Je ňou posilnenie účasti žien v mierových procesoch, ich ochrana pred násilím počas ozbrojených konfliktov a zabezpečenie ich zapojenia do rekonštrukcie a obnovy postkonfliktných spoločností. Tejto problematike sa musíme venovať, ak chceme žiť v civilizovanom svete a v mieri. Zapojenie žien do rozhodovacích procesov a do mierových rokovaní, ako aj do postkonfliktných obnov, má pritom výrazné spoločenské, politické, bezpečnostné aj humanitárne súvislosti a prepojenia, ktoré budujú lepšiu a spravodlivejšiu spoločnosť.

Aká je v tejto oblasti aktuálna situácia u nás?

V rezorte obrany je v súčasnosti téma rodovej perspektívy a agendy o ženách, mieri a bezpečnosti vnímaná okrajovo, miestami aj s nevôľou. Ako odznelo na konferencii, nie je správne vnímať ju len cez prizmu počtu a pomeru žien a mužov – profesionálnych vojakov a vojačiek. V tomto duchu je nutné zmeniť našu organizačnú kultúru a začať lepšie chápať rodovú

problematiku v spojení s bezpečnosťou a obranou v širších súvislostiach. Z hľadiska stavu implementácie prijatých záväzkov bude spracované prvé celoslovenské vyhodnotenie plnenia záväzkov za obdobie 2021 – 2025. Okrem OSN, Európskej únie a Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pre rezort obrany je kľúčovou aj systematická aplikácia štandardov nastavených Severoatlantickou alianciou. Je zrejmé, že opatrenia prijaté v rezorte obrany v roku 2024 s výhľadom do roku 2030 sú a budú pozitívne vnímané nielen odbornou verejnosťou, ale najmä zahraničnými partnermi.

A v zahraničí?

Aj výmena skúseností a informácií počas konferencie priniesla zistenie, že české ministerstvo obrany vydalo svoj špecializovaný rezortný plán už v roku 2015. Takže máme motiváciu, aby sme

zaostávanie dobehli. V uplynulých rokoch tiež postupne narastá počet krajín, ktoré sa pripájajú k záväzkom agendy o ženách, mieri a bezpečnosti. Potvrďuje to okrem iného aj prehľad členských krajín OSN, ktoré implementovali svoje záväzky v podobe rozvrhnutia úloh v národných akčných plánoch. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že demokratické krajiny, ktoré uznávajú ľudské práva, majú tendenciu venovať sa téme rodovej rovnosti a agende o ženách, mieri a bezpečnosti intenzívnejšie.

Na čo sa treba sústrediť?

Dôležitá bude osвета a vzdelávanie. Efektivita nastavených procesov nebude možná bez odborného a vyššieho personálu, ako aj bez zriadenia takzvaných Gender Focal Points, čiže kontaktných miest pre rodovú problematiku.

Pavol Vitko

- 2013: vydanie nášho rezortného Plánu rodovej rovnosti – zameranie na prekonávanie rodových stereotypov, na elimináciu rodovej diskriminácie a uplatňovanie rodovej rovnosti,
- 2020: 1. národný akčný plán na roky 2021 – 2025 prijatý vládou SR s úlohami pre rezort obrany – hlavným účelom bolo nastavenie rámca efektívnej implementácie rezolúcie BR OSN č. 1325 na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni,
- 2024: vydanie Konceptie rodovej rovnosti profesionálnych vojakov a vojačiek v rezorte obrany, ktorej súčasťou je Akčný plán pre implementáciu rodovej rovnosti a agendy Ženy, mier a bezpečnosť na roky 2024 – 2030,
- 2024: vydanie Metodického usmernenia na implementáciu rodovej rovnosti a agendy Ženy, mier a bezpečnosť v rezorte obrany,
- 2025: príprava 2. národného akčného plánu s úlohami pre rezort obrany

MILITARY ENGLISH

COMBAT MEDICS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Pfc. Samantha Schutz, U.S. Army

The role of the combat medic is essential in the Army. Medics provide key medical support to personnel, respond to medical emergencies and provide a full range of pre-hospital emergency care on the battlefield. They are trained in advanced first aid, **haemorrhage** control techniques, shock management and evacuation.

Combat medics maintain a capability that can be deployed with flexibility and inter-operability at home and abroad delivering efficient and effective **healthcare**. A combat medic will typically carry a backpack with first-aid necessities such as a bag of IV fluids and **tubing**, haemorrhage control tools (**tourniquets**, gauze, pressure dressing), **airway** management (catheter for needle chest decompression, **chest seals**, etc.), a surgical kit complete with scalpel, needles and **thread**, alcohol and iodine **swabs**, **band-aids** and various bandages, tape, gels for burn dressings, **syringes**, **safety pins** and other items. Combat medics may also carry other supplies as the mission dictates – in field training, for example, stethoscope, **blood pressure cuff**, pulse oximeter, and thermometer may be used to assess soldier's fitness and identify any medical problems or pre-dispositions.

A combat medic is generally expected to care for the needs of the soldiers in his group, including their everyday **ailments**. A medic will usually carry a small amount of **over-the-counter medications** along with morphine, antibiotics, epinephrine and other prescription **meds**. In addition to being prepared to work in combat, these health professionals are often trained in health concerns related to specific conditions, such as those encountered during diving or flight operations.

In principle, combat medics are – or should be – protected by various international **accords** including the Geneva Convention of 1864 that treats trained medical personnel as non-combatants, if in the act of **rendering aid**. According to the document, knowingly firing at a medic wearing clear **insignia** is a war crime. However, in modern conflicts there have known to be instances where personnel and even vehicles clearly designated as medical ones – i.e. bearing the Red Cross symbol – have been fired upon by

warring sides. Therefore, most combat medics today carry personal weapons such as pistols or rifles, to protect themselves and the wounded or sick in their care.

QUESTIONS:

1. Vymenujte desať základných pomôcok vo výbave armádneho zdravotníka
2. Prečo nosia zdravotníci so sebou ibuprofen a ďalšie voľnopredajné lieky proti bolesti?
3. Ako upravuje postavenie armádných zdravotníkov Ženevská konvencia z roku 1864?

GLOSSARY

- **haemorrhage** /'hæməɪdʒ/ – krvácanie
- **healthcare** /'helθkeə/ – zdravotná starostlivosť
- **tubing** /'tjuːbɪŋ/ – hadičky
- **tourniquets** /'tʊəniːkɪz/ – škrtidlá
- **airway** /'eəweɪ/ – dýchacie cesty
- **chest seals** /tʃɛst siːlz/ – hrudné krytie (obväzy pri poranení hrudníka)
- **thread** /θreɪd/ – niť (chirurgická)
- **swabs** /swɒbz/ – tampóny
- **band-aids** /bænd eɪdz/ – náplasti
- **syringes** /'sɪrɪndʒɪz/ – injekčné striekačky
- **safety pins** /'seɪfti pɪnz/ – zatváracie špendlíky
- **blood pressure cuff** /blʌd 'preʃə kʌf/ – prístroj na meranie krvného tlaku
- **ailments** /'eɪlmənts/ – neduhy, choroby
- **over-the-counter medications** /,əʊvəðə'kaʊntə 'medɪ'keɪʃnz/ – voľnopredajné lieky
- **meds** /mɛdz/ – lieky
- **accords** /ə'kɔːdz/ – dohody, zmluvné dokumenty
- **rendering aid** /'rɛndərɪŋ eɪd/ – poskytovať pomoc
- **insignia** /ɪn'sɪɡniə/ – označenie

plk. Mons. Jozef Michalov
generálny vikár OS SR

Zase raz budú Vianoce

V názve svojho príspevku som si dovolil parafrázovať titul známej piesne od skupiny Lojzo. Hektika doby, množstvo úloh a zahlcovanie rýchlym prísunom informácií, mimochodom, nie vždy potrebných a pravdivých, skrátka radosti a starosti života nás zamestnávajú natoľko, že fungujeme akoby v pokluse a tento pocit definujeme vyjadrením, že nestíhame žiť. Aj preto sa mnohí z nás tešia na Vianoce, že môžeme spomaliť a uvedomiť si dar, ktorý dostávame v podobe vlastného života, zdravia, či rodiny, aj tej vojenskej.

Zaiste poznáte príbeh o vianočnom príreri počas prvej svetovej vojny. Bol večer 24. decembra 1914, keď sa nad časťami nemeckých zákopov začali rozsvetovať drobné svetlá. Vojaci na druhej strane zostali prekvapení. Nevedeli, čo si o celej situácii myslieť. Pri bližšom pohľade však Britom aj Francúzom rýchlo došlo, o čo vlastne ide. Zdrojom svetla boli horiace sviečky na malých vianočných stromčekoch. Tých bolo na front poslaných približne 100-tisíc. Zakrátko sa z nemeckých zákopov začal šíriť spev vianočných kolied a bojiskom sa začal šíriť spev piesne Tichá noc, svätá noc.

Nasledujúce ráno bolo ešte prekvapivejšie. Zo zákopov sa ozývali sporadické výkriky s priáním šťastných a veselých sviatkov. Potom sa niekto, nevedno presne kto, odvážil vstúpiť na územie nikoho. Za normálnych okolností by takého odvážlivca skolila palba. Tentoraz sa nič nestalo. Postupne začali vychádzať aj ďalší vojaci alebo celé delegácie na čele s dôstojníkmi. Po počiatočnom ostychu sa muži dali do druhej debaty. Znovu sa začali spievať vianočné koledy a došlo aj na výmenu darčiekov. Vojaci sa obdarúvali tým, čo mali. Od rôznych odznakov cez fľaše alkoholu, čokolády až po rôzne maličkosti. Na niektorých úsekoch frontu sa dokonca odohrali aj improvizované futbalové zápasy. Nakoniec sa, žiaľ, všetko vrátilo do pôvodných kolají.

Prajem všetkým príslušníkom a príslušníčkam OS SR a zamestnancom rezortu obrany pokojné prežitie sviatočných dní a keď sa náš život po nich vráti do starých kolají, nech nás vedú cestami mieru, pokoja a vzájomnej úcty. Aby sme mohli byť služobníkmi pokoja a mieru.

Zaujal ma príbeh špičkového vojenského športovca a strieborného medailistu z roku 1908 Bélu Zulawského, ktorý sa narodil 23. októbra 1869 v Trebišove, o ktorom ste písali v septembrovej Obrane. Keďže bol pred prvou svetovou vojnou prevelený z hercegovinského Bi-leku do Stoličného Belehradu, kde založil šermiarsky Székesfehérvár Torna Club-SZTC a vykonával funkciu prezidenta spolku, zaujímalo ma, či je jeho stopa v tomto meste ešte živá. Áno, je. Ten spolok dodnes existuje a volá sa po ňom. No a keďže

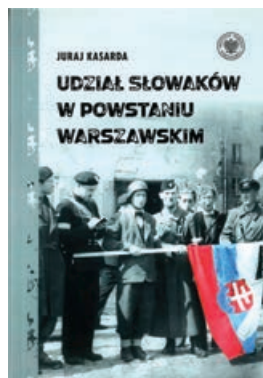
Béla Zulawsky zomrel ako major tunajšieho 69. cisárskeho a kráľovského pešieho pluku Hindenburg už začiatkom vojny 29. októbra 1914 na fronte pri Avtovci, aj tomuto trebišovskému rodákovi patrí úcta, ktorú vojakom 69. pluku vyjadruje pamätník odhalený v Stoličnom Belehrade 1. júna 1931.

PS
Šťastné Vianoce a zdravý
nový rok pre všetkých 😊

generálmajor Tibor Králik
veliteľ veliteľstva
Mnohonárodnej divízie Stred
(HQ MND-C),
Stoličný Belehrad

Slováci vo Varšavskom povstaní

Zaujímavé na premiérovom jesennom vydaní knihy Účasť Slovákov vo Varšavskom povstaní je aj to, že najskôr vyšla v poľskom jazyku.

Prvá prezentácia diela mladého slovenského historika Juraja Kasardu, ktorú vydal Inštitút národnej pamäti Poľskej republiky, sa konala v Slovenskom inštitúte vo Varšave aj v prítomnosti slovenskej veľvyslankyne Andrey Elschekovej Matisovej a pridelenca obrany generálmajora Miroslava Korbu.

„V pamäti poľského národa je Varšavské povstanie na jednom z najčestnejších miest a my Slováci môžeme byť hrdí, že v ňom mali

zastúpenie aj naši krajanovia,“ uviedol riaditeľ inštitútu Milan Novotný. Dodal, že v knihe je aj vďaka množstvu dobových fotografií, dokumentov a osobných svedectiev podrobne zmapovaný vznik a pôsobenie čaty 535 Slovákov v tomto azda najkrvavejšom protifašistickom povstaní počas druhej svetovej vojny. „Členovia slovenskej čaty, bojujúcej pod vedením poručíka Miroslava Iringha, mali ako jediní nepoľski účastníci povstania právo nosiť na rukáve okrem oficiálnej povstaleckej poľskej bielo-červenej pásky Armie Krajowej aj osobitnú pásku so slovenskou národnou trikolórou a znakom. Celkovo sa ho zúčastnili príslušníci pätnástich národov,“ upresnil M. Novotný. Povstanie, ktoré trvalo od 1. augusta do 2. októbra 1944 si na strane poľských povstaleckých síl vyžiadalo približne 15 200 mŕtvych, 7 000 nezvestných a asi 5 000 ranených vojakov, zomrelo aj vyše 200 tisíc civilistov a cez 700 tisíc ich nemeckí nacisti vyhnali z mesta.

Na prezentácii nechýbali ani potomkovia slovenského poručíka Miroslava Iringha a spolupracujúcej poľskej zdravotníčky čaty Jadwigy Podrygallo. Podujatie zorganizoval Slovenský inštitút Varšava v spolupráci s Úradom pridelenca obrany SR v rámci cyklu aktivít pripomínajúcich spoluprácu Slovákov a Poliakov v náročných obdobiach dejín oboch našich národov.

(pv)

Popravený parašutista

Parašutistu a dnes by sme povedali, že „špeciála“ Viliama Gériika z Palárikova vycvičili cez vojnu vo Veľkej Británii spolu s Jozefom Gabčíkom a Janom Kubišom. Mal šancu vojsť do dejín ako hrdina, no roku 1947 ho v Prahe na Pankráci ako 26-ročného popravili.

Renomovaný spisovateľ literatúry faktu prof. Jozef Leikert však na základe dlhoročného výskumu aj výpovedí svedkov dospel k názoru, že obesíť

ho nemali. Píše o tom v knihe Viliam Gériik – o milosť som sa nedoprosoval. Na vyše 800 stranách sa popri ťažiskovom príbehu dozvedáme aj desiatky či stovky súvislostí, ktoré sa viažu k vývoju politickej situácie, k výcviku našich vojakov v Británii či nasadzovaniu parašutistov v Československu. Tiež o deformovanom systéme súdnej moci tesne po druhej svetovej vojne. Aj o tom, že ak bol medzi parašutistami český zradca Čurda, ktorý zradil Gabčíka a spol., bola tu zrejme mocenská objednávka, aby na jeho roveň pražský súd úplne neprimerane postavil Viliama Gériika zo Slovenska. Informácie, ktoré z neho gestapáci vytĺkli, nemali ani zďaleka takú váhu, ale politicky sa to hodilo.

Viliama Gériika vysadili pri Gbeloch, no neskôr sa v bezvýchodiskovej situácii sám prihlásil českej polícii, naivne si mysliac, že ho deportujú na Slovensku. Česi ho však odovzdali gestapu a do konca vojny trpel v koncentračných táboroch. Napokon ho po vojne vo väznici na Pankráci popravili. Jeho spolu bojovník Čestmír Šíkola, parašutista zarovno s Gériikom vycvičený v Anglicku, vyjadril svoje jednoznačné presvedčenie, že smrť si nezaslúžil. (pv)

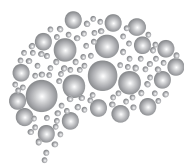
Veliteľstvo 1. československej armády na Slovensku (1944)

Vojenský historik Jozef Bystrický v rozsiahlom zväzku prináša 436 prameňov ku kľúčovému obdobiu slovenskej protifašistickej rezistencie. Prostredníctvom rozkazov, nariadení, situačných správ, hlásení, zápisov z rokovaní, depeší a podobne dokumentuje završenie zjednocovania odbojových síl na Slovensku, vytvorenie jednotného ilegálneho vojenského ústredia a jeho prípravy na ozbrojené protinemecké vystúpenie, činnosť

ústredných osobností slovenského odboja, spôsob recipročnej komunikácie a koordinácie so zahraničným vedením čs. odboja, vývoj vojensko-politických udalostí, aktuálny stav a dislokáciu odboja na Slovensku, príchod nemeckých jednotiek na Slovensko, vypuknutie a priebeh Slovenského národného povstania. Končí jeho zatlačením do hôr a prechodom na partizánsky spôsob boja. Chronologicky radené pramene slovenskej, českej, prípadne ruskej proveniencie obsahujú úvodné informácie s dátumom a miestom vzniku dokumentu, údajom o pôvodcovi, adresátovi, druhu písomnosti a zameraní obsahu. Korpus prameňov je výberom nielen zo zbierok a fondov slovenských a českých archívov, prípadne Ústredného archívu Ministerstva obrany Ruskej federácie, ale aj z dobovej tlače a už skôr publikovaných dokumentov. Prácu s prameňmi uľahčuje mený a miestny register, zoznam skratiek a tiež v prílohe uvedená organizácia a personálne obsadenie Veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku po 10. septembri 1944.

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 12/2025
• Redakčná uzávierka 24. 11. 2025 • Do výroby zadané 28. 11. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námetstie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Jozef Bicák
Centrum psychologických služieb OS SR

Povinnosti a my

December a koniec roka pre mnohých predstavuje obdobie radosti, stretnutí a oddychu. No rovnako často môže ísť o najnáročnejšie obdobie roka. V práci sa uzatvárajú projekty, sumarizujú výsledky a často ešte pribúdajú posledné termíny a úlohy na poslednú chvíľu, ktoré „musíme“ stihnúť. Do toho sa miešajú súkromné povinnosti – nákupy darčiekov, organizovanie stretnutí, rodinné očakávania či príprava na sviatočný program. Všetko spolu môže vytvárať tlak, ktorý vedie k fyzickému aj mentálnemu vyčerpaniu.

Sviatky sú prítom v reklamách prezentované ako obdobie pokoja. Tento kontrast môže vytvárať pocit zlyhania. Takže ak nezvládame držať tempo s veselými všade predkladanými nastaveniami, máme pocit, že je chyba v nás. Takéto pocity vlastnej chyby často vznikajú aj z emocionálnej námahy spojenej s rodinnými vzťahmi, očakávaniami či snahou pôsobiť a byť „dokonalý“. K zhoršeniu vlastného psychického rozpoloženia výrazne prispieva dlhodobý nesúlad medzi energiou, ktorú vkladáme do povinností, a spätnou väzbou alebo odmenou, ktorú za to získavame. Ak robíme veľa, no nedostávame uznanie, podporu alebo vnútorný pocit zmyslu, ľahko sa dostaví cynizmus, podráždenie či únava. V období sviatkov to ešte zhoršujú silné spoločenské normy – „musíme byť šťastní“, „musíme oslavovať“, „musíme byť k dispozícii rodine“. Tento tlak môže viesť k takzvanej emocionálnej únave, ktorá ma vplyv na naše optimálne fungovanie doma či v práci.

Jedným z kľúčových krokov je uvedomiť si, že december, koniec roka alebo podobné obdobie netreba naplňať aktivitami len preto, že to tak robia ostatní. Zastavenie sa a odmietnutie ďalšieho a ďalšieho povinného rodinného či priateľského stretnutia neznamena egoizmus. Práve naopak – je to prejav zdravého nastavenia vlastných hraníc. Pomôcť môže aj plánovanie drobných momentov oddychu: prechádzka, tichý večer s knihou, vypnutie notifikácií, dlhší digitálny detox a podobne. Rovnako dôležité je rozdelenie povinností v domácnosti a otvorená komunikácia o tom, čo je pre nás náročné. Ak sa napätie hromadí dlhodobo, je vhodné porozprávať sa s odborníkom alebo aspoň s blízkym človekom.

Koniec roka môže byť príležitosťou na zastavenie a reflexiu – nie pre výčitky, ale pre nastavenie realistických cieľov a očakávaní. Sviatky nemusia byť dokonalé. Stačí, ak budú pokojnejšie, úprimnejšie a bez zbytočného tlaku. Pamätajte, že niekedy je najkrajším darčekom čas pre seba.

GRANIT[®]
HOTELS

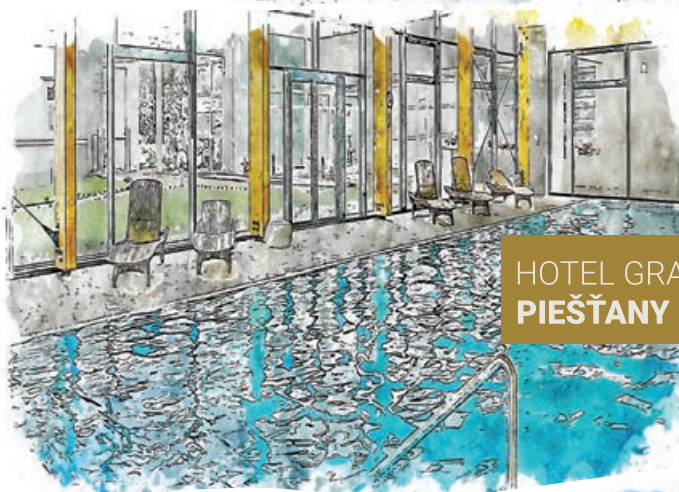
PRIAZNIVCI A HOSTIA
GRANIT HOTELS,
ŽELÁME VÁM KRÁSNE
VIANOČNÉ SVIATKY
PREŽITÉ V ZDRAVÍ
A V KRUHU BLÍZKYCH
A V ROKU 2026 VÁM
ŽELÁME IBA TO DOBRÉ
A PEKNÉ.

UŽITE SI SVOJE POBYTY
V HOTELOCH GRANIT
A TEŠÍME SA NA VÁS AJ
V NASLEDUJÚCOM ROKU.

HOTEL GRANIT ***
SMREKOVICA

HOTEL GRANIT ***
TATRANSKÉ ZRUBY

HOTEL GRANIT ***
PIEŠŤANY

HOTEL GRANIT ***
NOVÁ POLIANKA

VŠETKY POTREBNÉ INFORMÁCIE O HOTELOCH GRANIT NÁJDETE NA WWW.GRANITHOTELS.SK
ALEBO NÁS MÔŽETE SLEDOVAŤ NA SOCIÁLNYCH SIEŤACH

 [FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS](https://facebook.com/granithotels)

 [@GRANITSMREKOVICA](https://instagram.com/granitsmrekovica) [@HOTELSGRANIT](https://instagram.com/hotelsgranit)

Československé vojnové poukázky

Následkom ťažkých oslobodzovacích bojov na území Československa boli nielen veľké hospodárske škody na majetku, ale aj významný ekonomický problém v podobe budúcich platidiel.

Na území Československa v predmníchovských hraniciach totiž obiehali veľké množstvo rôznych mien – od protektorátnej koruny, slovenskej koruny, poľského zlotého, nemeckej marky až po maďarské pengő. Tento menový chaos bolo treba čo najskôr vyriešiť, preto sa exilová vláda v Londýne rozhodla zriadiť Menový úrad, ktorý mal zabezpečiť stabilnú menu pre územie obnoveného Československa.

Núdzové poukázky

Núdzové poukázky sa počas druhej svetovej vojny používali na oboch stranách barikády – od Tichomoria až po Európu. Pri pohľade na platidlá v Európe ich možno rozdeliť na dva druhy. Poukázky bez finančného krytia propagandisticky, ktoré reprezentovali len okupačnú vládu v danom štáte (napr. nemecké poukázky na území Ukrajiny) a poukázky z časti kryté menou vydavateľa – napr. americké poukázky používané na územiach kontrolovaných americkými jednotkami. Z ekonomického hľadiska však platí, že všetky tieto narýchlo a vo veľkom množstve vydané platidlá boli pre štát a jeho obyvateľov v dlhodobom horizonte nevýhodné (zvyšovali infláciu).

Exilová vláda v Londýne už na jar 1944 požiadala ZSSR o prípravu návrhov a nasledujúcu realizáciu československých vojnových poukázok. Návrhy vytvoril Ivan Ivanovič Dubasov, boli obsahovo jednoduché a na výrobu nenáročné, podobne ako iné poukázky, ktoré Sovietsky zväz pripravoval pre územia v smere pôsobenia Červenej armády (Poľsko, Rumunsko).

Tlač zabezpečovali podniky združené v štátnom kombináte Goznak – v Krasnokamsku alebo v Moskve, podľa voľných kapacít. Používala sa metóda kníhtlače na papier s vnútornou potlačou, ktorá mala zabrániť falšovaniu.

Okolkovanie v roku 1945

Celkovo vzniklo šesť nominálnych hodnôt bankoviek, od 1 koruny až po 1 000 korún s cieľom stabilizovať ekonomiku. Zaujímavosťou je, že na nich chýbal podpis autora, ktorý bežné platidlá uvádzajú. Pri tlači došlo aj k viacerým chybám: na 20-korunovej bankovke bolo uvedené „DVACAT“ a na 100-korunovej v časti nákladu chýbal dĺžň v texte „tato poukázka platí“. Takéto nedostatky boli pri narýchlo vytvorených platidlách bežné.

V lete 1945 sa vláda obnoveného Československa obávala zneužitia vyšších nominálnych hodnôt (100, 500 a 1 000 korún), ktoré mohli byť odcudzené a poškodiť tak ekonomiku. Preto sa rozhodlo tieto poukázky na Slovensku označiť kolkami. Dovedna išlo o 4 538 200 kusov. Kolok niesol portrét prezidenta Tomáša Garrigue Masaryka a existoval vo viacerých farebných variantoch.

Tento krok však vyvolal nevôľu sovietskej strany, ktorá oficiálne protestovala, preto bolo možné aj naďalej používať neokolkované poukázky. Oficiálne sa poukázkami mohlo platiť na Slovensku do 31. októbra 1945. Pri ich likvidácii sa zistilo, že z obehu sa stiahlo viac kusov, ako bolo pôvodne objednaných. To naznačuje, že časť poukázok sa mohla dostať na naše územie prostredníctvom Červenej armády nelegálne.

Československé vojnové poukázky sú zaujímavou pripomienkou, ako vojna ničí hospodárstvo a zasahuje do každodenného života obyvateľstva. Zároveň odrážajú zložité obdobie rokov 1944 – 1945, keď sa formovala nielen politická, ale aj ekonomická obnova Československa.

Mgr. Lukáš Volentier PhD.
Múzeum SNP Banská Bystrica

Strategické bombardovanie Japonska a jeho kapitulácia

Strategické bombardovanie Japonska počas druhej svetovej vojny predstavovalo jednu z najintenzívnejších a súčasne i najkontroverznejších vojenských kampaní v ľudskej histórii.

Bombardéry B-29 Superfortress zhadzujú zápalné bomby na Yokohamu v máji 1945

Spojené štáty americké s cieľom zlomiť japonskú vôľu bojovať a urýchliť koniec vojny, použili na konci vojny masívne bombardovanie vrátane prvého nasadenia jadrových zbraní. Táto kampaň viedla k devastácii japonských miest, miliónom obetí a nakoniec ku kapitulácii japonského cisárstva v auguste 1945.

Po útoku na americkú tichomorskú základňu v Pearl Harbor na Havaji 7. decembra 1941 sa Japonsko ocitlo vo vojnovom stave s USA. Hoci jeho námorníctvo spočiatku zaznamenalo niekoľko víťazstiev v Pacifiku, jeho strategická pozícia sa po bitke pri Midway v júni 1942 začala zhoršovať. Postup amerických síl, sprevádzaný taktikou postupného obsadzovania tichomorských ostrovov, znamenal čoraz väčší tlak na japonské územie. Jeho vyvrcholením sa stalo strategické bombardovanie, ktoré malo oslabiť japonskú ekonomiku, zničiť vojenskú infraštruktúru a demoralizovať obyvateľstvo.

Konvenčné bombardovanie

K prvej vlne došlo v roku 1944, keď sa americké letectvo operujúce z Číny a neskôr z Mariánskych ostrovov zameralo na priemyselné ciele a vojenskú infraštruktúru. Tieto útoky ale neboli efektívne, keďže japonské mestá boli roztrúsené, priemysel často decentralizovaný. Problémom bola i vysoká nadmorská výška, z ktorej bombardéry operovali a silné vetry nad Japonskom. Zlom nastal v marci 1945, keď generál Curtis LeMay (veliteľ 21. leteckej armády) zmenil taktiku. Namiesto náletov z veľkej výšky boli bombardéry nasadené na nočné útoky nízko nad zemou s použitím zápalných napalmových bômb. Táto zmena viedla k deštrukcii nevídaného rozsahu. Naj-

väčší a najničivejší útok sa odohral v noci z 9. na 10. marca 1945, keď americké bombardéry zaútočili na hlavné mesto Tokio. Operácie Meetinghouse spôsobili masívne požiare, výsledkom ktorých bola smrť približne stotisíc civilistov, zničenie veľkej časti mesta a milióny ľudí bez domova. Útok bol najničivejším náletom druhej svetovej vojny a zasiahol nielen vojenské, ale i civilné ciele. Podobné nálety boli v nasledujúcich mesiacoch uskutočnené na desiatky ďalších japonských miest vrátane Osaky, Jokohamy, Nagoje a Kóbe. Nálety smerovali na mestské oblasti s vysokou hustotou obyvateľstva s cieľom spôsobiť maximálnu škodu. Toto bombardovanie zničilo vyše 60 japonských miest a zabilo stovky tisíc ľudí.

Zrod atómového veku

Napriek rozsiahlej devastácii a vysokým stratám na životoch však Tokio odmietalo kapitulovať a pokračovalo vo fanatickom odpore. Po skúsenostiach z ťažkých a krvavých bojov o Okinawu sa tak cieľom amerického velenia stalo urýchliť koniec vojny a zabrániť nutnosti invázie na japonské ostrovy, ktorá by si podľa odhadov vyžiadala na americkej strane (v rámci pripravovaných operácií Olympic a Coronet) od 500 000 do milióna mŕtvych či zranených. Táto možnosť sa naskytla hneď v lete 1945, keď boli v rámci tajného projektu Manhattan skompletizované dve atómové bomby, umožňujúce dosiahnuť maximálny vojenský účinok pri minimálnych vlastných stratách. Navyše, ich použitie mohlo nielen vyvolať u japonskej vlády psychologický a vojenský nátlak, ale taktiež demonštrovať silu pred ZSSR v kontexte úspešnej ofenzívy Červenej armády v Mandžusku. Dňa 6. augusta 1945 na Hirošimu zhodili prvú

atómovú bombu Little Boy. Výbuch zničil väčšinu mesta, zabil približne 70 000 ľudí, ďalšie desiatitisíce zomreli na následky zranení a radiácie. O tri dni neskôr bola druhá bomba Fat Man zhodená na Nagasaki, kde zomrelo okolo 40 000 ľudí a ďalšie tisíce podľahli zraneniam neskôr. Ciele boli vyberané podľa presného kalkulu – mali mať strategický charakter a byť čo najmenej poškodené, aby bolo možné zmapovať presné účinky zbrane. Kým Hirošima bola dôležitým vojenským a priemyselným centrom s veľkými vojenskými základňami, skladmi zbraní a dopravnými uzlami, menej známe priemyselné a námorné centrum Nagasaki poslúžilo ako náhradné riešenie, keď pôvodný cieľ Kokura (významné centrum vojenského priemyslu) bol postihnutý nepriaznivým počasím.

Kapitulácia Tokia

Bombardovanie a použitie jadrových zbraní zanechalo Japonsko v troskách. Väčšina veľkých miest bola zničená, milióny ľudí zostali bez domova, hospodárstvo krajiny bolo paralyzované. Japonský cisár Hirohito sa rozhodol kapitulovať i napriek odporu časti vlády. Oficiálny akt kapitulácie sa odohral 2. septembra 1945 na palube americkej bojovej lode USS Missouri v Tokijskom zálive. Tragédia Hirošimy a Nagasaki vyvolala celosvetovú diskusiu o etike použitia jadrových zbraní a ich dlhodobých následkoch na civilné obyvateľstvo.

Mgr. Alexej Maskalík, PhD.
Vojenský historický ústav

Atómový hrib nad Nagasaki 9. augusta 1945

Japonská puška Arisaka

V priebehu rusko-japonskej vojny počas rokov 1904 až 1905 sa objavili nedostatky vtedajších pušiek Arisaka, čo donútilo japonských zbrojárův k ich modernizácii. Súčasne s puškami modernizovali aj náboje.

V roku 1905 bol do výzbroje japonskej armády prijatý náboj 6,5×50mm SR Typ 38 so špičatou strelou (číslo 38 zodpovedá 38. roku vlády cisára Meidžiho v systéme japonského datovania a podľa gregoriánskeho kalendára zodpovedá roku 1905), ktorý mal v porovnaní so starším nábojom Typ 30 (vzor 1897) lepšie balistické charakteristiky.

Zrod pušky

Plukovník (neskôr generál) Arisaka Nariakira, ktorý stál za vznikom pušiek Arisaka, spolu s konštruktérom Kidžiro Nambu v roku 1905 úpravou modernizoval staršiu pušku Typ 30. Tak sa objavila puška Arisaka Typ 38 s celkovou dĺžkou 1 270 mm, ktorú do výzbroje zaviedli v máji roku 1906, pričom vznikla i jazdecká karabína Typ 38 s dĺžkou 970 mm.

Výrobu Arisaky Typ 38 zabezpečovali zbrojné závody v mestách Tokio (časť Košikawa), Kokura a Nagoja. V rokoch 1938 až 1944 sa vyrábala v kórejskej zbrojovke Jensen, v mandžuskej zbrojovke v Mukdene a čínskych zbrojovkách v Nankingu a v Tiencine. Celkovo sa do konca druhej svetovej vojny vyrobilo len na území Japonska okolo 3,5 milióna týchto pušiek a karabín.

Po vypuknutí prvej svetovej vojny nakúpila dočasne do výzbroje väčšie množstvá (do 150 tisíc kusov) japonských pušiek a karabín (Typ 30, Typ

38) Veľká Británia, avšak najväčším odberateľom sa stalo cárske Rusko.

Japonci do roku 1945

Oproti starším typom sa Arisaky Typ 38 ovládali jednoduchšie a boli vybavené spoľahlivejším záverom. Cieľník bol prispôsobený na vedenie paľby do 2 400 metrov oproti predchádzajúcim modelom so vzdialenosťou do 2 000 metrov. Záver bol zostrojený podobne ako pri systéme Mauser s drobnými technickými špecifikami.

Zaujímavé bolo riešenie pohyblivého krytu záveru, ktorý sa nachádzal vo vrchnej časti a bránil vniknutiu nečistôt do záverového mechanizmu. Zbraň sa zaisťovala a odisťovala pomocou hmatníka v zadnej časti záveru jeho stlačením a pootočením. Rovnako za pozornosť stálo zjednodušenie systému uvoľnenia krytky zásobníkovej šachty tlačidlom umiestneným v prednej časti lučíka.

V ruských zimách tento ovládací prvok priniesol problémy, pretože lučík bol príliš malý na ovládanie v rukaviciach, čo spôsobovalo nechcené uvoľnenie krytky a vypadnutie nábojov. Preto ruskí vojaci tlačidlá často zbrusovali do jednej roviny s lučíkom.

Japonská armáda touto puškou disponovala až do konca druhej svetovej vojny. Po kapitulácii Japonska ich v rámci demilitarizácie veľa zničili a mnoho korisťných kusov putovalo spriatelovým krajinám.

Aj v čs. légiách

Puškami Arisaka rôznych typov, medzi nimi aj Typom 38, boli vyzbrojení československí legionári v Rusku a v určitom množstve sa tak dostali do novovzniknutého Československa.

Puška sa označovala aj ako „Japonská puška pre pechotu, vzor z r. 1905“ alebo „Japonská opakovacia Arisaka vzoru 1905“. O jej využití československým vojskom v zahraničí svedčí aj dobový opis ústrojenstva a návod na používanie v českom jazyku, tlačенý v Irkutsku v roku 1919 Informačno-osvetovým odborom československého vojska na Rusi. Stovky japonských pušiek Arisaka rôznych typov sa nachádzali aj vo výzbroji niektorých branných organizácií v Československu v medzivojnovom období, ktorým ich zapožičala alebo odpredala čs. vojenská správa.

Napriek vyrobenému množstvu Arisaka Typ 38 predstavuje v súčasnosti v zbierke múzeí alebo zberateľov pomerne vzácny exemplár, ktorý sa ťažšie získava. Pušku zo zbierok VHM Piešťany vyrobila zbrojovka v Košikawe (Tokyo Artillery Arsenal) a nesie vyrazené inšpekčné značky, ktoré dokladajú prevzatie japonskou armádou. Pri tomto type pušky je nápadný paradox japonskej inovácie pri jej archaickom dizajne.

Mgr. Tomáš Hanich

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum Piešťany

Atléti roka
Dominik Černý,
Emma Zapletalová
a Gabriela Gajanová
na stranách 34 – 37

FOTO: TASR – Jaroslav Novák